

VIDZEMES
AUGSTSKOLA

Pētniecības projekts:

"Komunikācijas izaicinājumi un iespējas administratīvi teritoriālās reformas radīto pārmaiņu procesā".

2020.gads

Satura rādītājs

1. PĒTĪJUMA KONTEKSTS UN MĒRĶIS	3
2. PĒTĪJUMA METODE UN PROCEDŪRA.....	4
3. REZULTĀTI	6
3.1. Iedzīvotāju aptaujas rezultāti.....	8
3.2. Fokusgrupu diskusiju rezultāti	29
4. SECINĀJUMI.....	43
5. REKOMENDĀCIJAS.....	47
6. INFORMĀCIJA PAR PĒTNIEKU GRUPU....	48
7. PIELIKUMI	49

PĒTĪJUMA KONTEKSTS UN MĒRĶIS

2019.gadā VARAM uzsāka administratīvi teritoriālo reformu (ATR), kas nozīmē izmaiņas novadu un pilsētu administratīvajās teritorijās un reģionu iedzīvotāju apkalpošanā, kā arī administratīvo centru attīstībā. Valmieras pilsētas pašvaldība reformas ietvaros tiek definēta kā valsts pilsēta un tā apvienojas ar 7 novadiem: Burtnieku, Kocēnu, Strenču, Rūjienas, Mazsalacas, Naukšēnu un Beverīnas.

Reformas plānošanas posmā publiskajā telpā attīstījās gan konflikti, gan visai negatīva attieksme par apvienošanu. Virkne esošo pašvaldību izrādīja pretestību apvienošanai. Valdība un Saeima lēmusi, ka no 2020.gada 1.janvāra novadiem jāuzsāk darbs jaunajā administratīvajā struktūrā.

Valmieras pilsētas pašvaldības administrācijai tas nozīmē pārmaiņu vadības plāna iedzīvināšanu un visu iesaistīto pušu apvienošanu kopīga mērķa sasniegšanai, kas ir jaunā novada iedzīvotāju labklājība. Tas savukārt aktualizē nepieciešamību izstrādāt apvienojamo novadu iedzīvotāju noskaņojumu, gaidas, problēmjaudātājumus un gatavību iesaistīties jaunās sistēmas veidošanā. Tas nepieciešams, lai veiksmīgi veidotu pārmaiņu komunikācijas stratēģiju un galvenos vēstījumus komunikācijai ar visām svarīgākajām iesaistītajām pusēm par ATR īstenošanu.

Šis pētījums ir 2.posms un turpinājums Vidzemes Augstskolas 2019.gadā īstenotajam pētījumam par Valmieras pilsētas pašvaldības gatavību ATR ieviešanai.

Pētījuma mērķis:

Pētījuma mērķis ir analizēt vietējo kopienu noskaņojumu, attieksmi, problēmjaudātājumus un gatavību sadarboties, īstenojot ATR definēto mērķi izveidot jaunu Valmieras novada pašvaldību.

2. PĒTĪJUMA METODE

2.1. Datu ievākšanas metodes

Lai sasniegtu pētījuma mērķi un atbildētu uz pētījuma jautājumiem, tika izmantota jaukta pētījuma stratēģija.

Tika veikta septiņu novadu (Burtnieku, Beverīnas, Kocēnu, Naukšēnu, Strenču, Rūjienas, Mazsalacas, Kocēnu) iedzīvotāju aptauja, kuras mērķis bija noskaidrot iedzīvotāju noskaņojumu un gatavību iesaistīties jaunā novada veiksmīgā izveidē, apzināt ar ATR saistītos problēmjautājumus. Aptaujā tika uzdoti 16 jautājumi. Ar aptaujas anketas paraugu var iepazīties šajā saitē: <https://docs.google.com/document/d/17Qfm1e3qvyJhuNRooVGiImZ6dDZHFVaIqD0XwU6CRwA/edit>.

Lai padziļināti izziņātu ar ATR saistītās problēmas, tika īstenotas četras fokusgrupu diskusijas ar kopumā 37 iedzīvotājiem četros novados. Ar fokusgrupas jautājumiem var iepazīties ziņojuma 2. pielikumā.

2.2. Pētījuma dalībnieki

Aptaujā piedalījās 669 respondenti vecumā no 14 līdz 92 gadiem ($M = 45,12$, $SD = 14,83$), no kuriem 68,6 % bija sievietes. 3,1 % respondentu ir pamata izglītība, 35,1 % vidējā izglītība un 61,7 % augstākā izglītība. Pētījumā tika aptaujāti 176 pašvaldības iestāžu darbinieki.

Tika aptaujāti septiņu novadu iedzīvotāji. No katra novada tikai aptaujāti vismaz 2 % iedzīvotāju. 1.tabulā atspoguļota informācija par iedzīvotāju skaitu (CSB, 2020), aptaujāto iedzīvotāju daļu un katra novada aptaujāto iedzīvotāju procentuālo daļu izlasē.

1.tabula. **Respondentu izlase**

	Iedzīvotāju skaits (CSB, 2020)	Populācijas daļa (%)	Aptaujāto skaits	Izlases daļa (%)	% no iedzīvotājiem
Beverīnas novads	2927	10.34	88	13.2	3.01
Burtnieku novads	7369	26.04	147	22.0	1.99
Kocēnu novads	5783	20.44	128	19.1	2.21
Mazsalacas novads	2880	10.18	78	11.7	2.71
Naukšēnu novads	1675	5.92	49	7.3	2.93
Rūjienas novads	4824	17.05	104	15.5	2.16
Strenču novads	2838	10.03	75	11.2	2.64

Fokusgrupu diskusijas piedalījās 37 iedzīvotāji: Rūjienā - 12, Mazsalacā - 5, Burtniekos - 10, Kocēnos - 10. Fokusgrupu dalībnieki pārstāvēja dažādas profesijas un darbības jomas: uzņēmēji, nevalstisko organizāciju pārstāvji, algoti darbinieki privātos uzņēmumos, pašvaldību darbinieki, studenti, mājražotāji. Tāpat dalībnieki pārstāvēja atšķirīgas nozares: izglītība, kultūra, ārstniecība, uzņēmējdarbība, tirdzniecība, sociālā joma. Dalībnieku pārstāvji reprezentēja vecumu grupas sākot no jauniešiem līdz senioriem.

2.3. Datu ievākšanas procedūra

Iedzīvotāju aptauja norisinājās laika posmā no 2020. gada 10. jūlija līdz 2020. gada 11. augustam. Aptauja tika īstenota gan tiešsaistē, izmantojot Google veidlapu, gan klātienē, izmantojot ViA viedierīces. Vispirms aptauja tika izplatīta dažādās profesionālās un sociālās grupās, piemēram, Vidzemes augstskolas sociālo tīklu konti Facebook un Twitter, pētnieku Facebook laika josla, LTRK e-pastu bāze, personīgi kontakti novados, kuriem tika lūgts izplatīt saiti uz anketu utml. Šo pētniecībā dēvē par “sniega bumbas principu”, aicinot cilvēkus dalīties ar anketu sev zināmiem cilvēkiem, kas dzīvo kādā no novadiem. Šāda metode ir piemērota gadījumos, kad nepieciešams aptaujāt specifisku auditoriju un nederēs “jebkurš interneta lietotājs”.

Lai padziļināti izprastu dažādu grupu iedzīvotāju problēmjasautājumus, projekta ietvaros tika organizētas četras fokusgrupas (Rūjienas novadā 3. augustā, Mazsalacas novadā 6. augustā, Burtnieku novadā 18. augustā, Kocēnu novadā 11. septembrī). Katra fokusgrupa ilga 1,5 - 2 stundas. Sākotnēji pētījumā bija iecerēts organizēt fokusgrupu diskusijas visos novados, taču aptaujas datu ieguves procesā, pētnieki secināja, ka visbūtiskāk pētīt tās kopienas, kuras publiskajā telpā ir paudušas galējus viedokļus, vai nu atbalstu vai pretošanos apvienošanai, kā arī novadus, kas atrodas vai nu pašā Valmieras pievārtē vai attālākā vietā. Turklāt pēc trešās fokusgrupas diskusijas bija vērojams datu piesātinātība, kad neatkarīgi no novada, iedzīvotāju atbildes sāka atkārtoties. Līdz ar to pētniecības praksē datu piesātinātības gadījumā, to ievākšana tiek pārtraukta.

2.4. Datu analīzes metodes

Aptaujas dati analizēti, izmantojot SPSS datu analīzes programmu. Tika veikta aptaujas datu aprakstošā analīze, t.i. tika aprēķināts atbilžu procentuālais biežums un mediānas dažādām iedzīvotāju grupām, uzmanību pievēršot atšķirībām starp novadiem.

Katras fokusgrupas diskusija tika ierakstīta audio formātā un pēc tam tika izveidoti transkripti, ievērojot pētījuma dalībnieku pilnīgu konfidencialitāti.

Fokusgrupu diskusiju teksts tika kodēts un pēc tam, izmantojot tematisko un satura analīzi, tika izveidotas piecas informācijas kategorijas:

1. Pirmā doma par apvienošanos;
2. Sapratne par reformas ietekmi uz ikdienas dzīvi;

3. Bažas un uztraukums par apvienošanos;
4. Saskatītās iespējas;
5. Kas vajadzīgs, lai adaptētos jaunajos apstākļos.

Tādējādi dati tika sistematizēti, lai analizētu informāciju, pamatojoties uz šīm kategorijām.

2.5. Pētījuma ētika

Pētījumā tika nodrošināta aptaujas respondentu anonimitāte un fokusgrupu diskusiju dalībnieku konfidencialitāte.

PĒTĪJUMA REZULTĀTI

Šajā nodaļā apkopoti visa pētījuma rezultāti. Nodaļa sadalīta divās apakšnodaļās, kas atsevišķi prezentē iedzīvotāju aptaujās iegūtos rezultātus un fokusgrupu intervijās iegūto informāciju par iedzīvotāju problēmjautājumiem attiecībā uz administratīvi teritoriālo reformu.

Aptaujas dati

Aptaujas ietvaros tika lūgts septiņu novadu iedzīvotājus atbildēt uz 16 jautājumiem, kas ietvēra piecus galvenos aspektus:

1. Atbalsta līmenis reformai;
2. Bažas, kas saistītas ar reformu;
3. Iespējas, ko sniedz reforma;
4. Pakalpojumu pieejamība;
5. Izmantotie informācijas kanāli;
6. Gatavība iesaistīties ar savu pienesumu teritoriju apvienošanā.

Turpmāk tekstā rezultāti atspoguļoti par katru aspektu atsevišķi, sniedzot priekšstatu gan par kopējo noskaņojumu, gan attieksmēm un viedokļi, izdalot novadus.

Atbalsts administratīvi teritoriālajai reformai

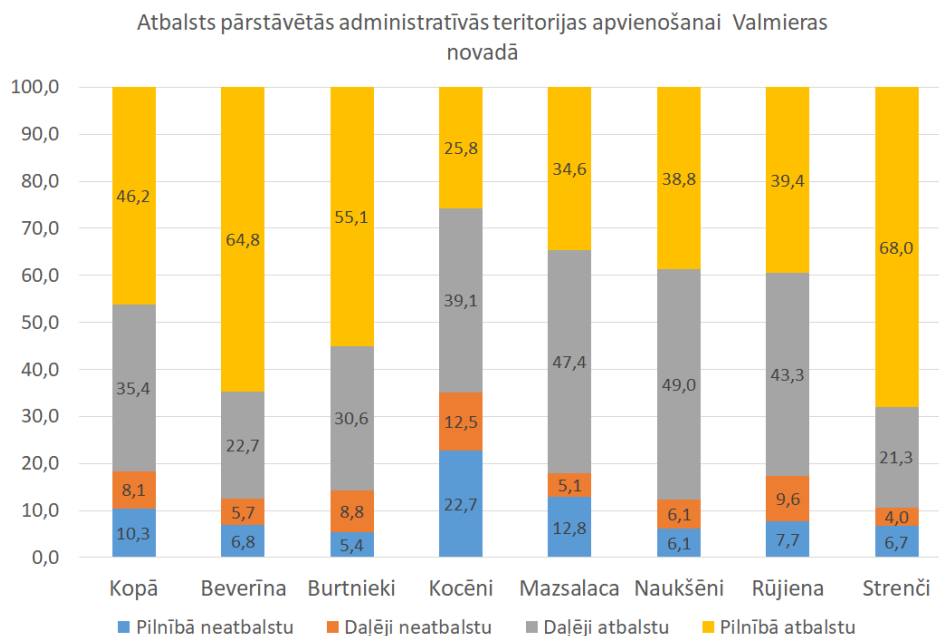
Analizējot aptaujas rezultātus jautājumā “Cik lielā mērā atbalstāt teritorijas, kuru pārstāvat, apvienošanu Valmieras novadā?”, 81,6% aptaujāto ir norādījuši, ka atbalsta apvienošanu, savukārt 18,4% norādījuši, ka to neatbalsta. Šajā jautājumā respondenti tika aicināti novērtēt savu atbalsta līmeni četru punktu skalā, kur “1” apzīmē Pilnībā neatbalstu, “2” – daļēji neatbalstu, “3” – daļēji atbalstu, “4” – pilnībā atbalstu. Skalas ietvaros tika aprēķināta mediāna, kas norāda uz noteiktu atbilžu biežumu. Līdz ar to, tas ļauj arī konstatēt, kuros novados īpatsvars noteiktās atbildēs bijis augstāks.

Analizējot atbildes pa novadiem, atklājas, ka visbiežāk atbildi “Pilnībā atbalstu” snieguši respondenti Beverīnas (64,8%), Burtnieku (55,1%) un Strenču novados (68%). Mediāna “4” norāda uz, salīdzinot ar citiem novadiem, ļoti augstu atbalstu teritoriju apvienošanai. Pārējos

novados biežāk dominē atbilde “daļēji atbalstu”, taču summējot ar atbildi “Pilnībā atbalstu”, procentuālais sadalījums teritorijas apvienošanas atbalstam ir šāds: Strenči – 89,3%; Rūjiena – 82,7%; Naukšēni – 87,8%; Burtnieki – 85,7%; Mazsalaca – 82,1%; Beverīna – 87,5%; Kocēni – 64,8%.

Vērtējot atbildes, kas liecina par zemu atbalstu, jāizceļ divi novadi – Kocēnu novads, kura iedzīvotāji, kas piedalījušies pētījumā, salīdzinoši biežāk ir atzīmējuši atbilžu variantus “pilnībā neatbalstu” vai “neatbalstu”. Kopumā tādi bijuši 35,2% Kocēnu novada aptaujas dalībnieku. Un otrs ir Mazsalacas novads, kur respondenti salīdzinoši biežāk nekā citos novados ir atzīmējuši atbilžu variantu “pilnībā neatbalstu” (12,8%), taču vērtējot kopējo rezultātu griezumā, kopumā atbalstu apvienošanai pauduši 82,1% šī novada iedzīvotāju, līdz ar to var uzskatīt, ka atbalsts teritoriju apvienošanai ir pietiekami augsts.

1.attēls.

Iedzīvotāju bažas, kas saistītas ar reformu

Pētījuma ietvaros respondenti tika lūgti 4 punktu skalā (nemaz nesatrauc 1; nedaudz satrauc – 2; satrauc – 3; ļoti satrauc - 4) novērtēt, cik lielā mērā viņus satrauc teritoriju apvienošanās. Analizējot kopējos datus visu novadu griezumā, atklājas, ka 33,9% aptaujas dalībnieku apvienošanās nemaz nesatrauc, 34,7% dalībnieku – tā nedaudz satrauc; 21,5% - satrauc; savukārt 9,9% respondentu ļoti satrauc. Tādējādi var uzskatīt, ka kopumā nedaudz vairāk kā trešdaļa respondentu nesatraucas par apvienošanos, bet pārējās divas trešdaļas kaut kādā mērā satraucas par teritoriju apvienošanos.

Analizējot rezultātus pa novadiem, jāsecina, ka arī šajā jautājumā izceļas trīs novadi, kuru respondenti salīdzinoši biežāk atbildot uz šo jautājumu, atzīmējuši variantu “nemaz nesatrauc”. Šādu atbildi snieguši 46,3% respondenti Burtniekos, 44,3% respondentu Beverīnā un 42,7% respondentu Strenčos.

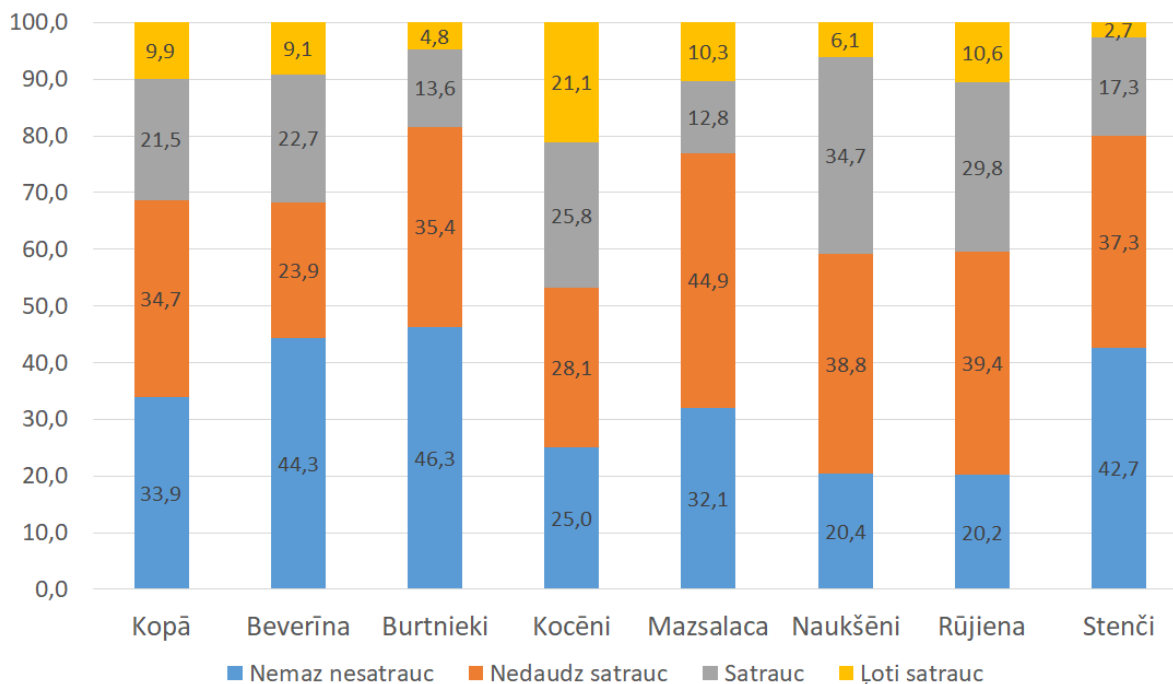
Savukārt ar salīdzinoši ļoti augstu satraukuma līmeni izceļas aptaujas dalībnieki Kocēnu novadā. Atbildi “ļoti satrauc” snieguši 21,1% aptaujas dalībnieku, savukārt atbildi “nemaz nesatrauc” snieguši 25%. Līdz ar to var izdarīt secinājumu par saikni starp pirmo un otro jautājumu, sakot, ka Kocēnu novada pārstāvēto aptaujas dalībnieku vidū ir salīdzinoši zems atbalsts reformai un arī augsts satraukuma līmenis par teritoriju apvienošanu.

Vērtējot atbildes citu novadu iedzīvotāju vidū, nav novērojamas būtiskas atšķirības, vien jānorāda, ka teritoriju apvienošana nemaz nesatrauc 20,2% aptaujas dalībnieku Rūjienā, 20,4% dalībnieku Naukšēnos, 32,1% dalībnieku Mazsalacā. Pārējos respondentus pamatā nedaudz satrauc vai satrauc gaidāmā apvienošanās.

Mediāna “2” pie visu novadu atbilžu kopsavilkuma norāda, ka vidēji rēķinot biežāk cilvēkus novados “nedaudz satrauc” viņu pārstāvētās administratīvās teritorijas apvienošanās ar Valmieru un citām teritorijām.

2.attēls.

Satraukums par pārstāvētās administratīvās teritorijas apvienošanu ar Valmieru un citām administratīvajām teritorijām

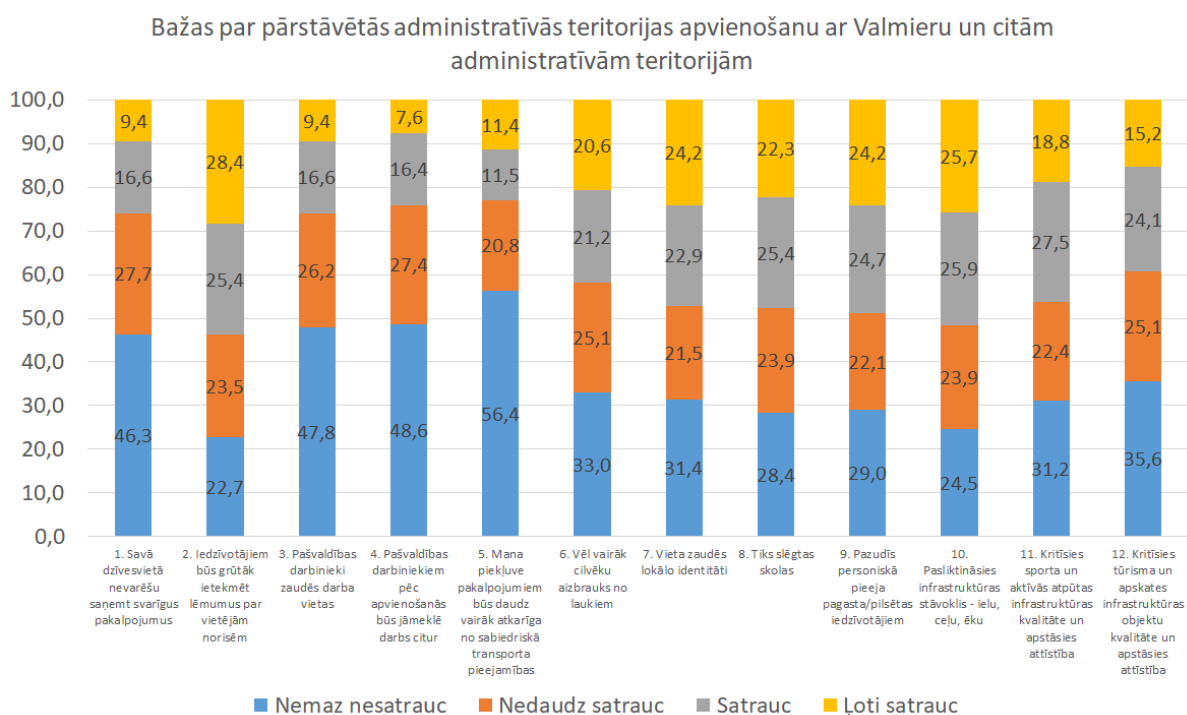
Nākamajā jautājumā respondenti tika aicināti 4 punktu skalā novērtēt dažādus iespējamus bažu vai satraukuma cēloņus attiecībā uz teritoriālo reformu. Vērtējot rezultātus kopumā, turpmāk tekstā tiks izcelti aspekti, kas satrauc vismazāk un kas visvairāk. Atbildi “nemaz nesatrauc” apgalvojumā “Mana piekļuve pakalpojumiem būs vairāk atkarīga no sabiedriskā transporta pieejamības” snieguši 56,4% no visu pētījumu dalībnieku skaita, savukārt 20,8% respondentu šis aspekts nedaudz satrauc, savukārt teju 23% aptaujas dalībnieku šis faktors satrauc vai ļoti satrauc.

Savukārt biežāk cilvēkus nedaudz satrauc vai satrauc tas, ka iedzīvotājiem būs grūtāk ietekmēt lēmumus par vietējām norisēm – lielākā vai mazākā mērā satraukumu pauduši 77% respondentu, un otrs augstākā līmeņa satraukuma iemesls ir doma, ka pasliktināsies infrastruktūras stāvoklis (ielu, ceļu, ēku). Satraukumu par šo faktoru pauduši 75,5% respondentu.

Ja datus vērtē, izdalot katra novada atbildes, arī šajā jautājumā var redzēt sakarību starp Beverīnas, Burtnieku un Stenču salīdzinoši zemo satraukuma līmeni, kas atspoguļojas respondentu dažādo faktoru novērtējumā, kur vairākiem faktoriem atzīmēts “nemaz nesatrauc” vai “mazliet satrauc”. Savukārt salīdzinoši vairāk faktoru satrauc vai ļoti satrauc Kocēnu, Naukšēnu un Rūjienas iedzīvotājus, kas piedalījušies šajā aptaujā.

Kocēnu un Naukšēnu novada iedzīvotāju pārstāvji pauduši īpašu satraukumu par to, ka būs grūtāk ietekmēt lēmumus par lokālajām norisēm, ka vēl vairāk cilvēku aizbrauks no laukiem, ka vieta zaudēs identitāti, tiks slēgtas skolas, pazudīs personiska pieeja pagasta/pilsētas iedzīvotājiem, pasliktināsies infrastruktūra, kritīsies sporta un aktīvās atpūtas infrastruktūras kvalitāte un apstāsies attīstība, kritīsies tūrisma un apskates infrastruktūras objektu kvalitāte un apstāsies attīstība. Savukārt aptaujas dalībnieki Rūjienā uzsver satraukumu par to, ka būs grūtāk ietekmēt lēmumus par lokālajām norisēm, ka vēl vairāk cilvēku aizbrauks no laukiem, pazudīs personiska pieeja pagasta/pilsētas iedzīvotājiem, pasliktināsies infrastruktūra, kritīsies sporta un aktīvās atpūtas infrastruktūras kvalitāte un apstāsies attīstība, kritīsies tūrisma un apskates infrastruktūras objektu kvalitāte un apstāsies attīstība.

3.attēls.

Priekšrocības un iespējas

Jautāti novērtē 4 punktu skalā, kādas pētījumu dalībnieku prāt būs jaunā novada priekšrocības, līderos izvirzās divi aspekti, ko respondenti saskata kā iespējas: uzņēmējiem būs lielākas attīstības iespējas (šim apgalvojumam piekrīt aptuveni 62% aptaujas dalībnieku) un būs mazāki pašvaldības izdevumi/efektīvāka novada pārvalde (šim apgalvojumam piekrīt 61% aptaujāto). Pārejos aspektos mediāna ir “2”, kas nozīmē, ka aptaujas dalībnieki biežāk nepiekrīt vai pilnībā nepiekrīt, ka iedzīvotājiem būs vairāk darba vietu; ka iedzīvotāji saņems

kvalitatīvākus un daudzveidīgākus pašvaldības pakalpojumus; ka būs labāka ceļu kvalitāte; ka apvienojoties būs lielākas iespējas uzlabot katra novada iedzīvotāja dzīves kvalitāti; ka vairāk iedzīvotāju izmantos iespēju dzīvot laukos; ka bērniem būs labākas izglītības un interešu izglītības iespējas; ka palielināsies tūristu skaits un ka uzlabosies kultūras piedāvājums.

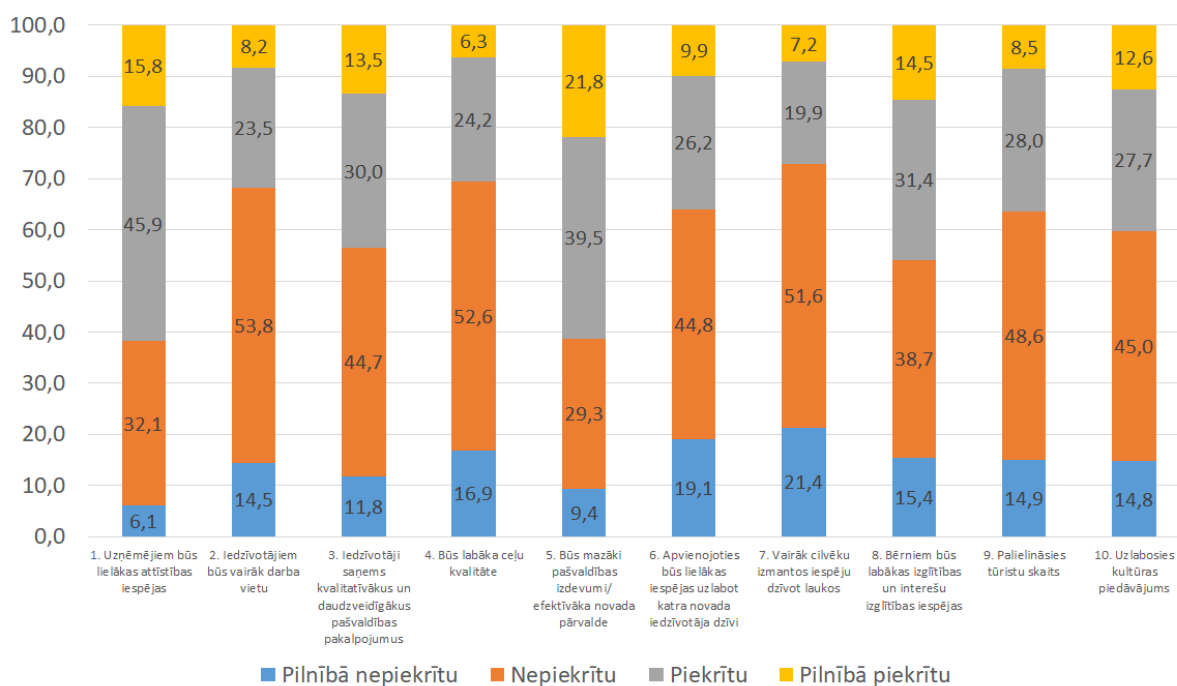
Vērtējot atbildes pa novadu grupām, jāatzīmē, ka attīstības iespējas uzņēmējiem saskata pārsvarā visu novadu aptaujātie iedzīvotāji, izņemot Kocēnos un Mazsalacā, kur biežāk, novērtējot šo faktoru, dalībnieki atzīmējuši atbildi “nepiekrītu” vai “pilnībā nepiekrītu”. Tieši šāds pats atbilžu sadalījums attiecināms uz priekšrocību “Būs mazāki pašvaldību izdevumi/efektīvāka novada pārvalde”. Arī vērtējot šo faktoru, Kocēnu un Mazsalacas iedzīvotāji bijuši kritiskāki par citu novadu iedzīvotājiem.

Savukārt priekšrocību “Iedzīvotāji saņems kvalitatīvākus un daudzveidīgākus pašvaldības pakalpojumus” salīdzinoši augstāk novērtējušo aptaujas dalībnieki no Strenčiem un Burtniekiem, tādejādi norādot, ka drīzāk to saskata kā priekšrocību.

Vērtējot visu iespējamo priekšrocību novērtējumu novadu griezumā, jāatzīmē, ka salīdzinoši vairāk priekšrocību salīdzinājumā ar citiem novadiem, saskata aptaujas dalībnieki, kas pārstāv Strenču un Burtnieku novadus. Piemēram, ja pārējie novadi nesaskata, ka priekšrocība varētu būt kultūras piedāvājuma uzlabošanās, tad Strenču iedzīvotāji biežāk tomēr piekrīt šim apgalvojumam. Tāpat tieši Strenču un Burtnieku novada iedzīvotāji kā priekšrocību saredz bērnu iespējas saņemt labāku izglītību un interešu izglītību. Savukārt Burtnieku novada iedzīvotāji biežāk ir piekrituši apgalvojumam, ka, apvienojoties, būs lielākas iespējas uzlabot katra novada iedzīvotāja dzīvi.

4.attēls

Jaunā Valmieras novada priekšrocības

Pakalpojumu pieejamība

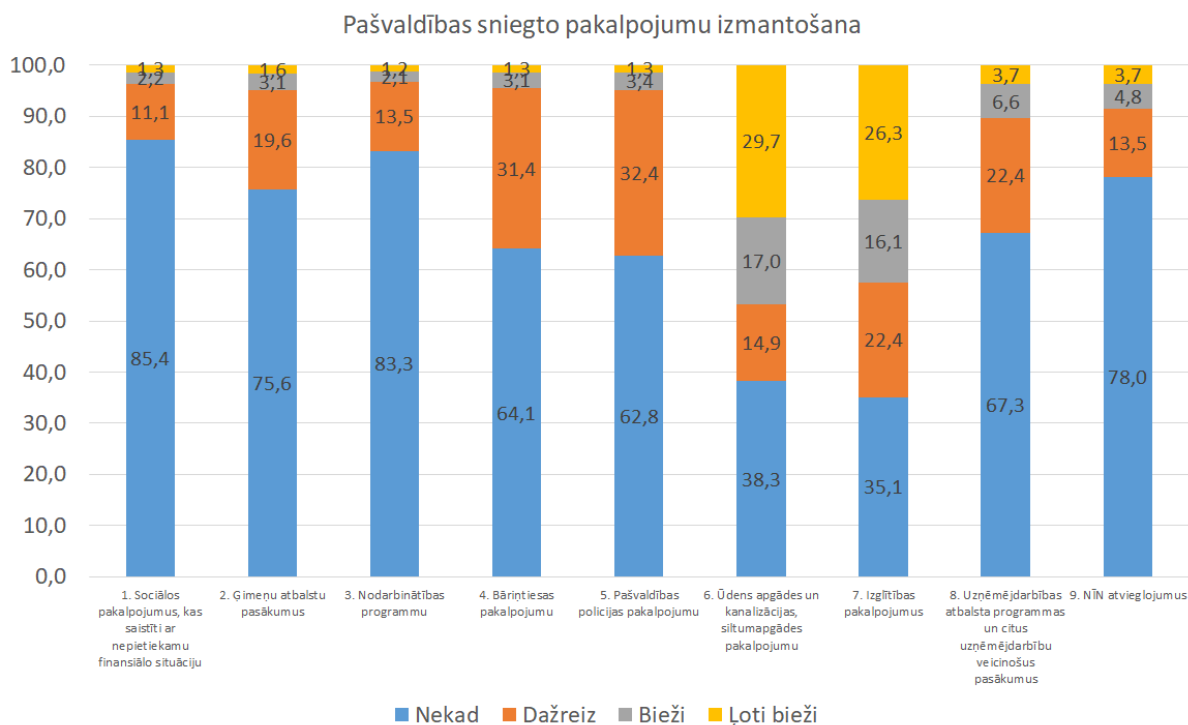
Aptaujas ietvaros pētnieki arī izzināja situāciju ar pakalpojumu pieejamību šobrīd novados un to, kādus pakalpojumus no iedzīvotāju skatu punkta ir svarīgi saglabāt uz vietas pēc apvienošanās.

Jautāti par to, cik bieži dažādus pakalpojumus iedzīvotāji šobrīd izmanto novada ietvaros, secināms, ka salīdzinoši augstāki rādītāji ir divu pakalpojumu grupām: ūdens apgādes un kanalizācijas, siltumapgādes pakalpojumi un izglītības pakalpojumi. Šajos aspektos aptaujas dalībnieki biežāk novērtējuši pakalpojuma izmantojumu ar vērtējumu “bieži” un “ļoti bieži”. Savukārt vērtējot atbildes “nekad”, 85,4% aptaujāto atbildējuši, ka nekad nav izmantojuši sociālos pakalpojumus, kas saistīti ar nepietiekamu finansiālo situāciju; 75,6% nekad nav izmantojuši ģimeņu atbalsta pasākumu; 83,3% nekad nav izmantojuši nodarbinātības programmas, bet 78% atzīmējuši, ka nekad nav izmantojuši NĪN atvieglojumus. Līdz ar to, vērtējot datus kopumā, aprēķinātā mediāna liecina, ka lielāko daļu pakalpojumu līdz šim lielākā respondentu daļa izmantojusi reti vai nekad.

Savukārt vērtējot iedzīvotāju līdzšinējo pakalpojumu izmantojumu dažādos novados, iespējams novērot, ka ūdens apgādes un kanalizācijas, siltumapgādes pakalpojumu biežāk izmanto Kocēnu, Strenču, Naukšēnu, Rūjienas iedzīvotāji, retāk Mazsalacas un Burtnieku

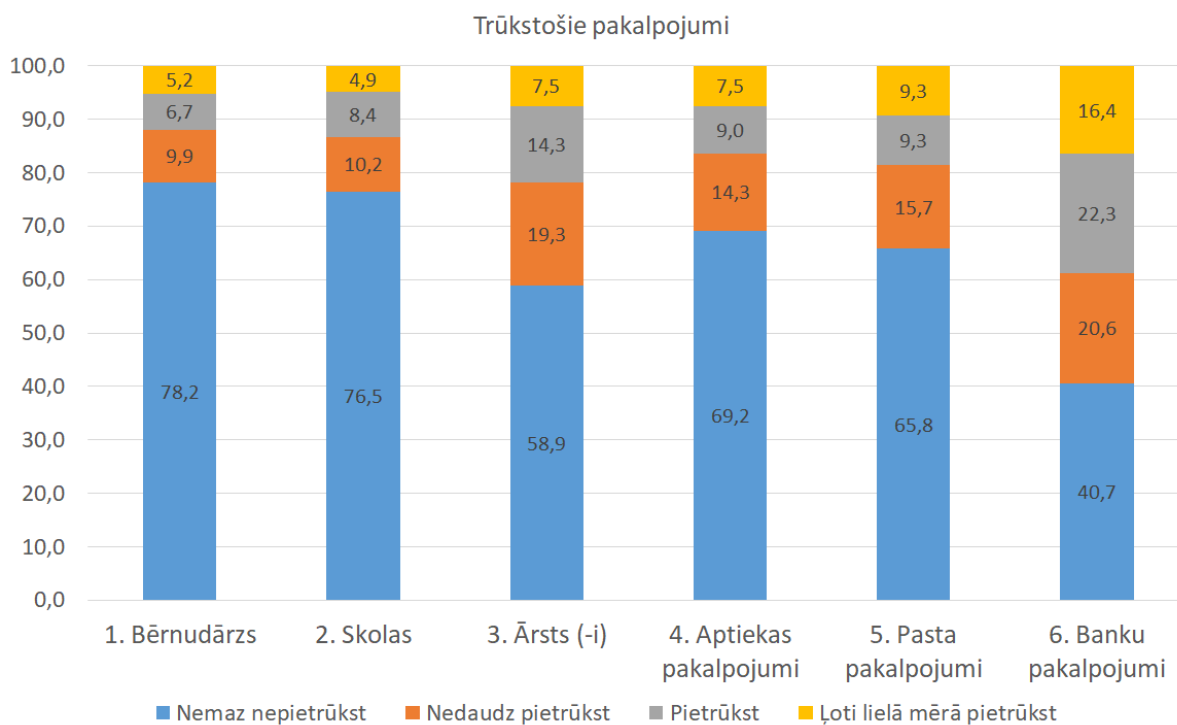
iedzīvotāji. Savukārt izglītības pakalpojums ir aktuālāks respondentiem no Naukšēnu un Rūjienas novadiem. Savukārt biežāk atbildi “dažreiz” snieguši aptaujas dalībnieki no Beverīnas, Burtnieku, Kocēnu, Mazsalacas, Strenču novadiem.

5.attēls.

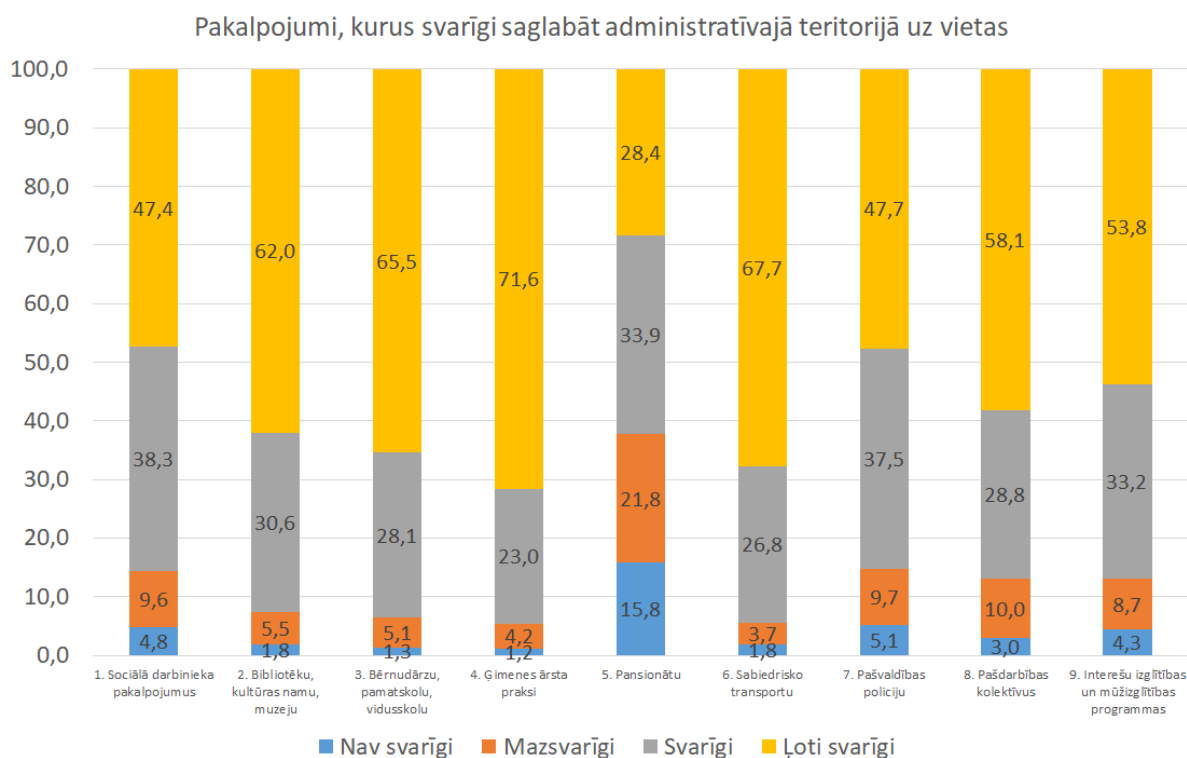
Vērtējot to, kādi pakalpojumi jau šobrīd visvairāk pietrūkst, visbiežāk visi respondenti atzīmējuši, ka trūkst bankas pakalpojumi, kas lielā mērā varētu attiekties uz bankomātu neesamību vai trūkumu novados. Salīdzinoši biežāk šī pakalpojuma trūkumu uzsvēruši tieši Strenču novada iedzīvotāji, taču, lai arī mazākā mērā, tomēr šo atzīmējuši arī Rūjienas, Naukšēnu, Mazsalacas un Kocēnu novadu iedzīvotāji. Savukārt banku pakalpojums nemaz nepietrūkst Beverīnas un Burtnieku novadu iedzīvotājiem.

6.attēls.

Tāpat pētījuma ietvaros tika lūgts novērtēt pakalpojumus, kurus iedzīvotājiem ir svarīgi saglabāt administratīvajās teritorijās uz vietas. Jāatzīmē gan, ka aptaujas dalībnieki pārsvarā visus norādītos pakalpojumus ir atzīmējuši kā svarīgus un saglabājamus uz vietas. Kā vissvarīgākie ir novērtēti: ģimenes ārsta prakse (aptuveni 72% respondenti atzīmējuši kā ļoti svarīgu); sabiedriskais transports (~68% respondentu atzīmējuši kā ļoti svarīgu); bērnudārzi, pamatskolas, vidusskolas (65% respondentu atzīmējuši kā ļoti svarīgu); bibliotēkas, kultūras nama, muzeja saglabāšana (ļoti svarīgi 62% respondentu). **Skatīt 7. attēlā.**

7.attēls.

Vērtējot rezultātus novadu griezumā, nav atrodamas būtiskas atšķirības starp respondentu novērtējumu dažādos novados. Vien izceļas Beverīna un Burtnieki, kā mazsvarīgu novērtējot vajadzību saglabāt uz vietas veco ļaužu pensionātu. Savukārt Rūjienas un Kocēnu novada iedzīvotājiem salīdzinoši biežāk licies svarīgi saglabāt uz vietas pašvaldības policiju.

Vēl arī aptaujas ietvaros dalībnieki tika aicināti atzīmēt, kurus pašvaldības sniegtos pakalpojumus viņi būtu gatavi saņemt attālināti. Analizējot datus kopumā, jāsecina, ka novadu iedzīvotāji demonstrē salīdzinoši augstu gatavību saņemt pakalpojumus attālināti. Piemēram, visbiežāk dalībnieki norādījuši, ka gatavi dzīves vietas deklarēšanu veikt attālināti (teju 89% respondentu), veikt pašvaldības nodokļu, nodevu un citu maksas pakalpojumu veikšanu (86%), dokumentu izrakstu saņemšana un parakstīšanās par vēlētajū iniciatīvām (abos gadījumos 74% respondentu).

Tomēr ir divi pakalpojumi, kurus iedzīvotāji retāk atzīmējuši ar gatavību tos saņemt attālināti: būvniecības un teritorijas plānošana (55% respondentu) un kapavietas piešķiršana un apbedīšanas atļauja (teju 59% respondentu).

Analizējot pa novadiem, var novērot, ka salīdzinoši retāk gatavība saņemt pakalpojumus attālināti ir Mazsalacas un Strenču, Kocēnu un Rūjienas novadu iedzīvotājiem, lai arī kopējie

dati rāda, ka tehniskās iespējas saņemt pakalpojumus attālināti ir teju visiem pētījuma dalībniekiem. 91% dalībnieku atzīmējuši, ka viņiem ir pieejams gan dators, gan interneta pieslēgums, 86% teikuši, ka ir pieejams mobilais tālrunis ar interneta pieslēgumu, tikai 4.5% respondentu atzinuši, ka viņiem ir dators bez interneta pieslēguma, bet 11% teikuši, ka izmanto bibliotēku, lai piekļūtu internetam.

Jautājot viedokli par to, kādus pakalpojumus noteikti būtu jā saglabā uz vietas novadā, respondentiem tika dota iespēja atbildēt arī atvērtā formā, ierakstot savu atbildi brīvā formā. Turpmāk apkopotas respondentu atbildes.

Analizējot kopumā, visvairāk respondentu atzīmēja, ka nepieciešams saglabāt esošās pagastu/pilsētu pārvaldes, vairākkārt arī tika norādīts, ka vēlams tās saglabāt vismaz esošajā novada centrā. Starp pakalpojumiem, kurus būtu nepieciešams nodrošināt pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai, visbiežāk minēti sociālie, bāriņtiesas, kā arī dzimtsarakstu pakalpojumi.

Attiecībā uz izglītības iestāžu pārklājumu vairākas no atbildēm iezīmēja, ka lauku teritorijās izglītības nodrošinājums nav nepieciešams augstāk par sākumskolu vai pamatskolu, piemēram, kāds respondents ierakstīja: *“Pamatskolai un vidusskolai laukos nodrošināt jēdzīgu kvalitāti nevar un nevajag. Bet bērnudārzam un sākumskolai jābūt noteikti.”*

Runājot par citiem pakalpojumiem, vairākkārt anketās ieskanējās bažas, kāda būs kārtība jaunajā novadā attiecībā uz dažādu atvieglojumu sniegšanu virknei iedzīvotāju grupu (daudzbērnu ģimenēm, skolēniem u.c.).

Izskanēja arī vēlmes saglabāt pašvaldības atbalstu vietējām nevalstiskajām organizācijām.

Iezīmējas, ka iedzīvotāji ir pamanījuši MAMBA projektu un norāda, ka arī nākotnē būtu vēlams piedāvāt transportu pēc pieprasījuma (par MAMBA projektu minēts arī pie citiem jautājumiem).

Atbildes pa novadiem.

Beverīnas novads:

1. Saglabāt klientu apkalpošanas centrus arī pagastos (4)[1].
2. Nepieciešams pansionāts esošā novada teritorijā, jo ir liels veco cilvēku īpatsvars (2).

Burtnieku novads:

1. Atbalstu biedrībām un citām NVO – jauniešu, sportistu (3).

2. Pagasta pārvaldnieks kaut vai viens uz vairākām pagastu teritorijām, kas ir labi informēts par to, kas notiek uz vietas, klientu apkalpošanas centrs katrā bijušajā novadā, arī iespējas saņemt pašvaldības pakalpojumus attālināti (3).
3. Sociālie pakalpojumi, kas būtu pieejami pagastos (psihologa konsultācijas), pieejami bāriņtiesas speciālisti (3).
4. Jā saglabā esošie bērnudārzi un pamatskolas (2).
5. Plašāks aktivitāšu klāsts jauniešiem (1).
6. Skolēnu stipendijas - jāvērtē, vai piemērot novadiem Valmieras pilsētā ieviesto minimālo vērtējumu 8,5 balles. Jāvērtē, vai tas lauku bērniem nav par augstu (1).
7. Atbalsts daudz bērnu ģimenēm – vai būs iespēja saglabāt novadā esošo kārtību par bērnu ēdināšanas izmaksu segšanu no pašvaldības (1).

Kocēnu novads:

1. Veidot vienotus pašvaldības un valsts pakalpojumu sniegšanas centrus, saglabāt pagastu pārvaldes (4).
2. Pasta pakalpojumu iespējas uz vietas (2), aptiekas pakalpojumi (2), feldšera konsultācijas (2).
3. Uzturēt iedibinātās tradīcijas, tai skaitā atbalstīt esošās biedrības, klubus (2).
4. Konsultācijas uzņēmumiem, lauksaimniekiem (2).
5. Iespēju pagastu pārvaldēs veikt norēķinus (1).
6. Saglabāt vismaz esošos bērnudārzus un sākumskolas (1).
7. Nepieciešams veterinārārsts, kas veic izbraukumus (1).

Mazsalacas novads:

1. Svarcelšanas zāle Mazsalacas vidusskolas telpās – ja iespējams, tad arī turpmāk iedzīvotājiem bez maksas, arī citas sporta iespējas uz vietas (2).
2. Transports pēc pieprasījuma (1).
3. Klientu apkalpošanas centru vismaz esošā novada centrā, iespēju saņemt bāriņtiesas, dzimtsarakstu, sociālos pakalpojumus uz vietas (1).
4. Saglabāt vietējo TIC (1).
5. Saglabāt Mazsalacas mūzikas un mākslas skolu (2).
6. Vairāk aktivitāšu pensionāriem (1).

Naukšēnu novads:

1. Aktīvās atpūtas iespējas vairāk, vietējo sporta organizatoru (2).
2. Nepieciešami aptiekas pakalpojumi (1).

3. Saglabāt brīvprātīgo ugunsdzēsēju kustību (1).
4. Saglabāt brīvpusdienas skolēniem līdz 9.klasei (1)
5. Bezmaksas interešu izglītība skolēniem un pieaugušajiem (1).

Rūjienas novads:

1. Mūzikas un mākslas skolas saglabāt tur, kur tās ir (2).
2. Bāriņtiesas un dzimtsarakstu pakalpojumi cik iespējams tuvu dzīvesvietai (2).
3. Pašvaldības atbalsta turpināšana vietējām NVO (1).
4. Dienas centrs senioriem (1).
5. Jauniešu centrs (1).

Strenču novads:

1. Saglabāt klientu centrus, tai skaitā ar iespēju apmeklētājiem lietot datoru un internetu (4).
2. Ainavu arhitekts vai dārzkopības speciālists, kas turpinātu iekopt lielākos centrus – Strenčus un Sedu (2).
3. Sociālā darbinieka, bāriņtiesas pakalpojumi uz vietas (2).
4. Saglabāt pašdarbības kolektīvus, sporta aktivitātes (2).
5. Strenčos turpināt mūzikas skolas darbību (1).

Tāpat aptaujas dalībnieki varēja brīvā formā sniegt atbildi par to, kādi pakalpojumi jau šobrīd pietrūkst. Turpmāk tekstā saņemtās atbildes.

Šajā jautājumā kā pakalpojums, kas visvairāk pietrūkst, visbiežāk minēts bankomāts vai kāda cita skaidras naudas izņemšanas iespēja. Summējot pa novadiem, iezīmējas, ka pietrūkst kultūras pasākumu, kā arī aktivitāšu piedāvājuma bērniem un jauniešiem. Tāpat no pašvaldības sniegto pakalpojumu klāsta pieminēti sociālie pakalpojumi. Atsevišķās atbildēs norādīts arī medicīnas pakalpojumu trūkums (zobārsts, fizioterapeits).

Atbildes pa novadiem

Beverīnas novads:

1. Nepieciešams bankomāts vai cita skaidras naudas izņemšanas iespēja kaut kur esošā novada teritorijā (2).
2. Visi svarīgākie pakalpojumi tiek saņemti Valmierā (2).

Burtnieku novads:

1. Skaidras naudas izņemšanas iespēja kaut kur esošā novada teritorijā (3).

2. Nodrošināta vieta, kur parakstīties par vēlētāju iniciatīvām (1).
3. Vairāk šķirotu atkritumu konteineru (1).
4. Aktivitātes bērniem un jauniešiem (1).
5. Labāka autotransporta organizācija – ir problemātiski nokļūt agri no rīta darbā Valmierā, savukārt pēdējais autobuss no Valmieras atiet pārāk ātri (1).

Kocēnu novads

1. Nav pieejams bankomāts vai cita skaidras naudas izņemšanas iespēja (4).
2. Pasta pakalpojumi tuvāk dzīvesvietai (1).
3. Interesu izglītības iespējas bērniem – varētu būt plašākā klāstā (1).

Mazsalacas novads

1. Nav pieejams bankomāts vai cita skaidras naudas izņemšanas iespēja (2).
2. Jāturpina tādi projekti, kā MAMBA (1).
3. Fizioterapijas speciālists tuvāk dzīvesvietai (1) (anketa aizpildīta Skaņkalnes pagastā).
4. Lielāks kultūras pasākumu klāsts (1).

Naukšēnu novads

1. Bērnu līdz 2 gadu vecumam pieskatīšanas pakalpojumi (bērnudārzā uzņem no 2 gadu vecuma) (1).

Rūjienas novads

1. Zobārsta, higiēnista pakalpojumi, arī citi medicīnas pakalpojumi (2).
2. Sadzīves pakalpojumi (kurpnieks, ķīmiskā tīrīšana) (1).
3. Pieaugušo interešu izglītības iespējas – vēlams attīstīt vairāk (1)

Strenču novads

1. Mobilā sociālās aprūpes vienība (1).
2. Vairāk kultūras pasākumu (1).
3. Pieaugušo interešu izglītības iespējas (1).
4. Pasta pakalpojumi (1).

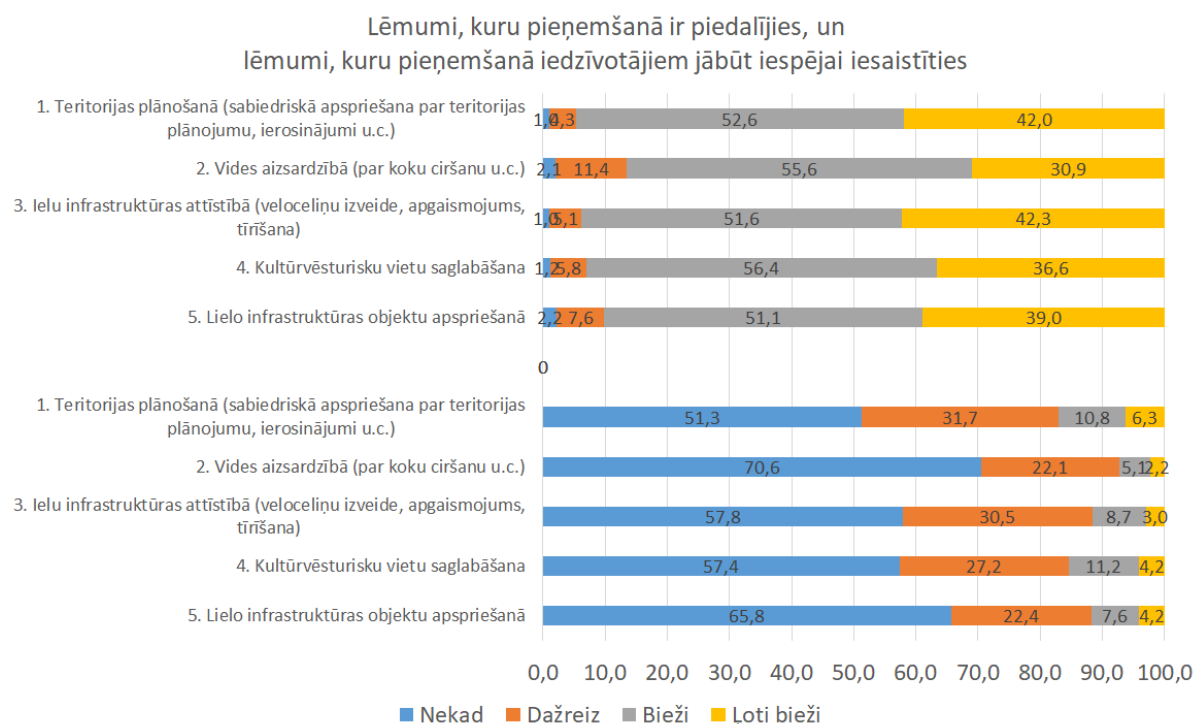
Iedzīvotāju iesaiste lēmumu pieņemšanā

Sakarā ar to, ka iedzīvotāju līdzdalība ir svarīgs pašvaldību darbības stūrakmens, pētījuma ietvaros respondentiem tika jautāts, kāda ir viņu pieredze ar iesaistīšanos pašvaldību lēmumu pieņemšanas procesā.

Rezultāti liecina vairāk nekā puse respondentu nekad nav piedalījušies lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajās apspriešanās, kas saistītas ar teritorijas plānošanu, vairāk nekā 70% respondentu atzinuši, ka nekad nav piedalījušies lēmumu pieņemšanā vides aizsardzības jomā, savukārt teju 58% nekad nav piedalījušies diskusijās par ielu infrastruktūras attīstību, bet 57% aptaujas dalībnieku nav piedalījušies lēmumu pieņemšanā par kultūrvēsturisku vietu saglabāšanu, bet vēl 66% atzinuši, ka nav piedalījušies lielo infrastruktūras objektu apspriešanā.

Analizējot pa novadiem, var novērot, ka aptaujas dalībnieki Kocēnos un Naukšēnos un Rūjienā biežāk piedalījušies lēmumu pieņemšanā par teritorijas plānošanu. Savukārt par ielu infrastruktūru biežāk apspriedušies Kocēnu un Naukšēnu iedzīvotāji. Tāpat Kocēnos un Rūjienā cilvēki biežāk iesaistījušies lēmumu pieņemšanā par kultūrvēsturisku vietu saglabāšanu. Skatīt 8. attēlā.

8.attēls.

Vērtējot šos rezultātus kontekstā ar nākamo jautājumu, kas bija saistīts ar vajadzību pēc iespējas piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā par iedzīvotājiem svarīgiem jautājumiem, jāsecina, ka iedzīvotāji lēmumu pieņemšanā piedalās salīdzinoši reti, tomēr uzskata, ka iedzīvotājiem ir jābūt iespējai piedalīties.

Tātad, 94% respondentu uzskata, ka iedzīvotājiem ir jābūt iespējai piedalīties lēmumu pieņemšanā par teritoriju plānošanu un īpaši šim apgalvojumam piekrīt Naukšēnu un Kocēnu iedzīvotāji. Pārējos aspektos aptaujas dalībnieku viedoklis neatšķiras, visos gadījumos uzskats, ka jābūt iespējai piedalīties lēmumu pieņemšanā gan par vides aizsardzības jautājumiem, gan ielu infrastruktūru, gan kultūrvēsturisku objektu saglabāšanu, gan lielo infrastruktūras objektu apspriešanu pārsniedz 85% respondentu rādītāju, kas piekrīt vai pilnībā piekrīt šiem apgalvojumiem.

Aptaujas dalībniekiem bija iespēja norādīt, ja viņi piedalījušies kādā citā lēmumu pieņemšanā. Turpmāk apkopotas atbildes uz šo jautājumu.

Kopumā šajā jautājumā visbiežāk ticis norādīts, ka iedzīvotāji piedalījušies novada attīstības plāna apspriešanā, teritorijas plānojuma apspriešanā. Dažos novados parādījās arī atbildes, ka iedzīvotāji piedalījušies sapulcēs par gaidāmo administratīvi teritoriālo reformu. Virkne respondentu atzīmējuši, ka nav bijuši aicināti/ nav tikuši iesaistīti lēmumu pieņemšanā. Daļa citu atbilžu liecina, ka dalība lēmumu pieņemšanā notikusi, ja jautājums interesējis personīgi, tai skaitā skāris finanses (piemēram, apspriešana par jauniem pakalpojumu tarifiem). Bet jāņem vērā, ka šajā atvērtajā jautājumā atbildes sniedza ļoti mazs skaits respondentu.

Atbildes pa novadiem.

Beverīnas novads:

1. Novada attīstības plāna izstrāde (2).
2. Visas aktivitātes, kas skar jauniešu iespējas, uzņēmējdarbības jautājumus (1).
3. Izglītības attīstības jautājumi (1).

Burtnieku novads:

1. Sporta sacensību, pasākumu rīkošana, jo tas skāris personīgi (2).
2. Burtnieku ezera apsaimniekošana (1).
3. Ceļu infrastruktūras sakārtošana novadā (1).
4. Nav bijis aicinājuma piedalīties (1).

Kocēnu novads:

1. Jautājumi attiecībā par Vaidavas ezeru, dabas resursu aizsardzību (1).
2. Novada teritorijas plānojuma un Attīstības programmas izstrāde (1).
3. Neesmu aicināts, bet ietu, ja būtu tāda iespēja (1).

Mazsalacas novads

1. Apspriede par MAMBA projektu (1).
2. Piedalījies vienu reizi, kad bijis svarīgs lēmums par finansējuma piešķiršanu (1)
3. Zaudējis vēlmi piedalīties, jo iedzīvotāju domas netiek ņemtas vērā (1).

Naukšēnu novads

1. Apspriede par kādas valsts institūcijas struktūrvienības izveidi novadā (1).
2. Par novada simbolikas apspriešanu (1).
3. Piedalījies gaidāmās ATR apspriešanā (1).
4. Apspriede par novada līdzdalību valsts un starptautisko projektos (1).
5. Piedalījies apspriedē par novadā plānotajiem kultūras pasākumiem (1).

Rūjienas novads

1. Novada attīstības plāna izstrāde, teritorijas plānošana (2).
2. Gaidāmās ATR apspriešana (1).
3. Pilsētas svētku organizatoru tikšanās (1).
4. Ceļu uzturēšanas jautājumi, meliorācijas veikšana (1).

Strenču novads

1. Par novada attīstības plānu (1).
2. Par godināmo iedzīvotāju sarakstu (1).
3. Par jauniem komunālo pakalpojumu tarifiem (1).
4. Iedzīvotāju iesaisti lēmumu pieņemšanā noteikti vajadzētu vairāk veicināt (1).

Atbildot brīvā formā uz jautājumu, kādu vēl lēmumu pieņemšanā iedzīvotājiem vajadzētu piedalīties, līdzīgi kā iepriekšējā jautājumā saņemts ļoti maz atbilžu. Bet iezīmējas viens jautājums, kas aktuāls gandrīz visos esošajos novados – iedzīvotāju līdzdalība lēmumos par pašvaldības budžeta sadali, par finansējuma apjomu dažādām jomām. Vēl vairākkārt minēts, ka iedzīvotāju iesaiste nepieciešama jautājumos, kas skar infrastruktūras attīstību,

uzņēmējdarbības attīstību (piemēram, jaunu ražotņu veidošanu), kā arī lēmumos par dažādiem pašvaldības pakalpojumiem iedzīvotājiem.

Atbildes pa novadiem

Beverīnas novads:

1. Iedzīvotājiem būtu jābūt informētiem un iesaistītiem par visiem svarīgākajiem jautājumiem, kas skar novada dzīvi (2).
2. Visi ar izglītību saistītie jautājumi (1).

Burtnieku novads:

1. Par visiem infrastruktūras jautājumiem, ceļu attīstību (2).
2. Par uzņēmējdarbības attīstību, kad tiek lemts par jaunu ražotņu izveidi (1).
3. Par to, kādus kredītus ņem jaunais novads (1).
4. Par [Burtnieku] ezera apsaimniekošanas jautājumiem (1).

Kocēnu novads:

1. Līdzdalība budžeta veidošanā, par naudas sadali dažādām jomām (konkrēti minēts – sportistu atbalstīšanai, apbalvojumiem) (3);
2. Apkaimes attīstība, teritoriju labiekārtošana (1).

Mazsalacas novads

1. Infrastruktūras sakārtošana (1).
2. Brīvā laika aktivitāšu plānošana (1).
3. Pašvaldības budžeta sadale (1).

Rūjienas novads

1. Pašvaldības sniegtie pakalpojumi iedzīvotājiem (1).
2. Ceļu kvalitāte, ceļu remonts (1).

Strenču novads

1. Par visiem pakalpojumiem, ko pašvaldība ievieš no jauna (1).

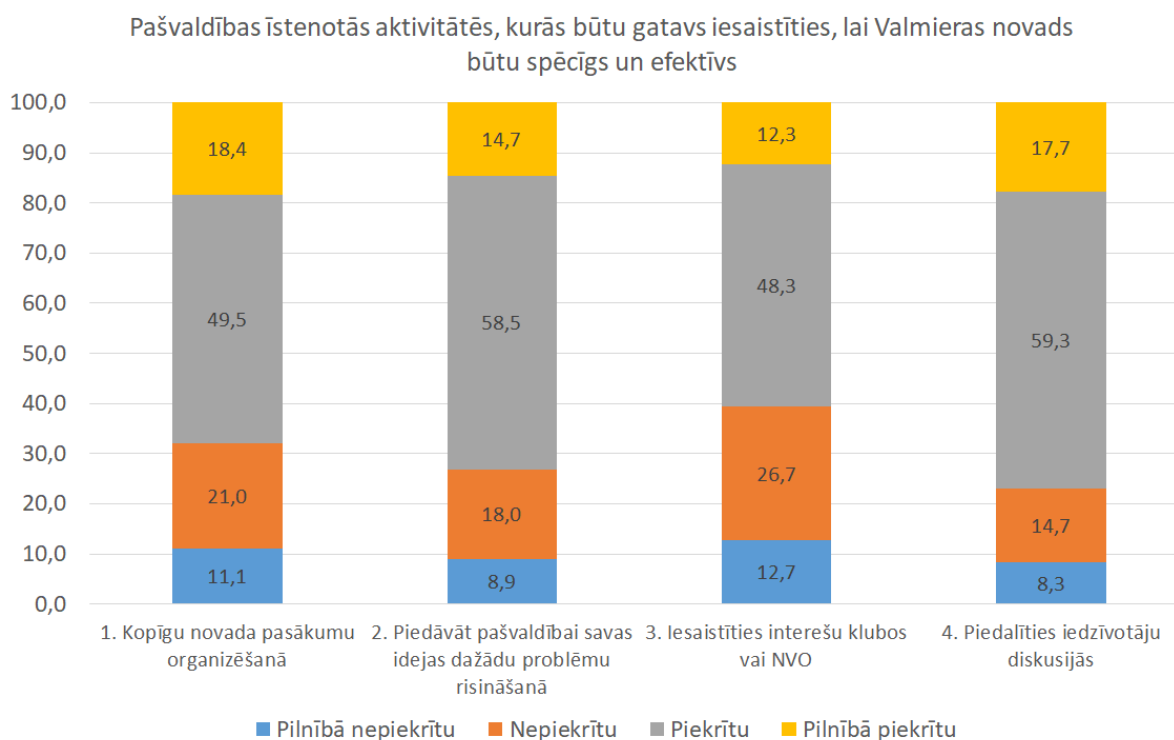
Gatavība iesaistīties apvienošanā

Lai apjaustu, cik iedzīvotāji ir gatavi iesaistīties aktivitātēs, lai jaunais Valmieras novads būtu spēcīgs un efektīvs, tad kopumā var redzēt, ka cilvēki ir gatavi iesaistīties. Kopīgu pasākumu organizēšanu aktīvi atbalstītu 68% aptaujāto; savas idejas būtu gatavi piedāvāt 73% aptaujāto;

iesaistīties interešu klubos un NVO ir gatavi 60% aptaujāto, savukārt iedzīvotāju diskusijās piedalītos 77% aptaujāto.

Vērtējot datus novadu griezumā nav vērojamas nekādas atšķirības, izņemot vienā aspektā un vienā novadā: Mazsalacā cilvēki retāk atzīmējuši, ka gatavi iesaistīties interešu klubos un NVO. **Skatīt 9. attēlu.**

9.attēls.

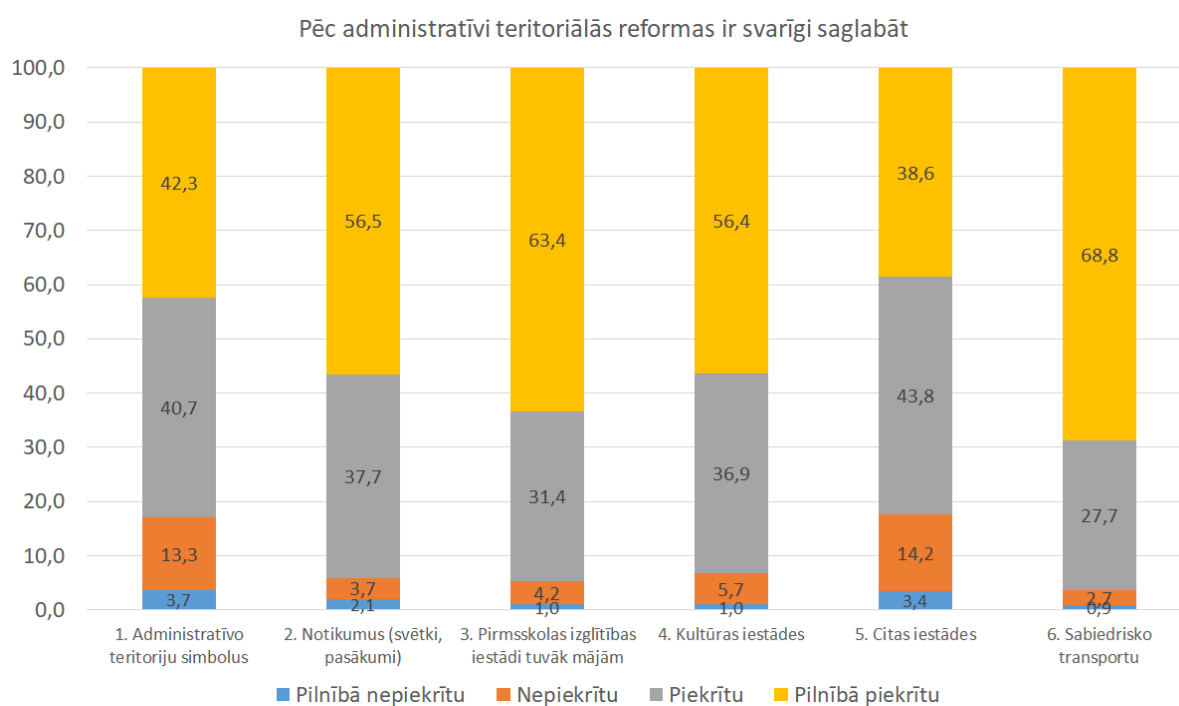
Ko iedzīvotājiem svarīgi saglabāt pēc apvienošanās?

Lūdzot, novērtēt, cik svarīgi iedzīvotājiem, ko saglabāt pēc novadu apvienošanās, rezultāti rāda, ka visu novadu griezumā respondenti visaugstāko piekrišanu atzīmējuši apgalvojumiem, ka svarīgi saglabāt vietējos notikumus un svētkus – to teikuši 94% respondentu. Tāpat respondenti kā svarīgu atzīmējuši pirmsskolas izglītības iestādes saglabāšanu tuvāk mājām, to teikuši gandrīz 95% aptaujas dalībnieku, kultūras iestāžu saglabāšanu atzīmējuši 93% respondentu un sabiedriskā transporta saglabāšana ir aktuāla 96% respondentu.

Vērtējot rezultātus pa novadiem, var novērot, ka pirmsskolas izglītības iestādes atrašanās tuvāk mājām un sabiedriskais transports ir tās lietas, ko vienlīdz kā augstāko prioritāti norādījuši aptaujas dalībnieki pilnīgi visos novados.

Par administratīvo teritoriju simboliem visvairāk iestājas Rūjienas un Naukšēnu iedzīvotāji, taču arī pārējiem novadiem šis aspekts ir svarīgs. Un arī novērtējot aspektu “citas iestādes”, tieši Rūjienas un Naukšēnu novadu iedzīvotāji izceļas ar augsta līmeņa piekrišanu, ka tādas ir jāsaglabā uz vietas. Skatīt 10. attēlā.

10.attēls.

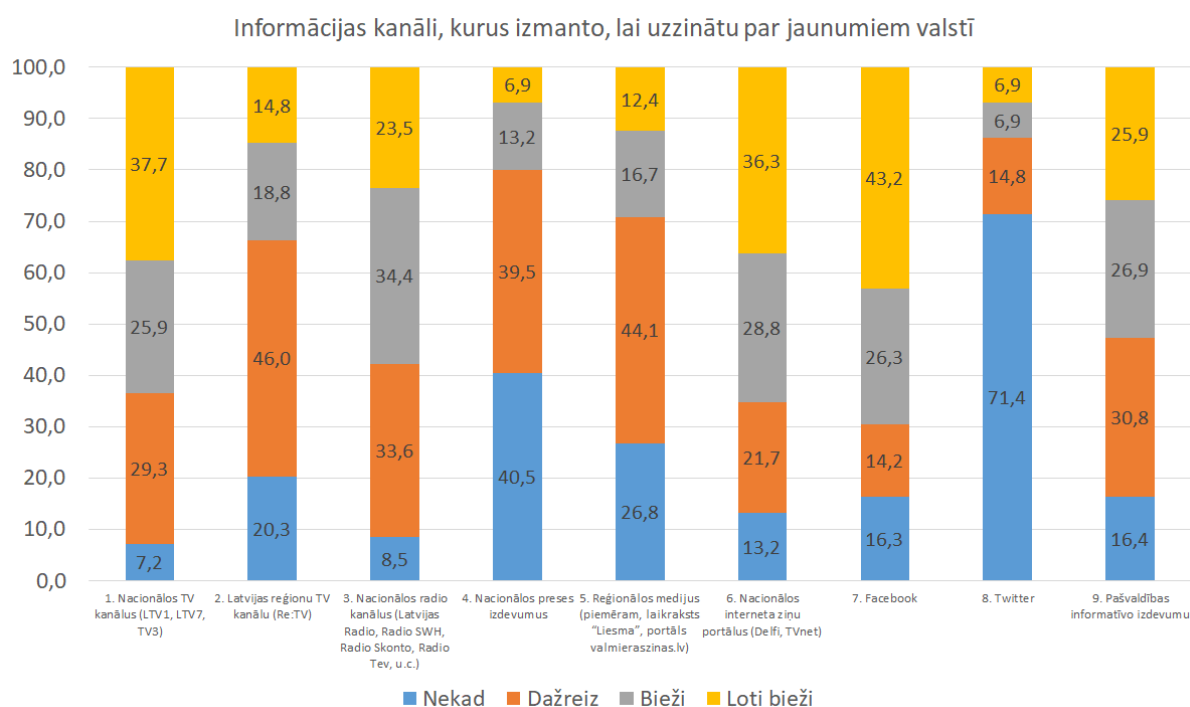
Informācijas kanāli

Lai noskaidrotu, kādā veidā novadu iedzīvotāji pamatā iegūst informāciju par svarīgām norisēm valstī un novadā, tika lūgts novērtēt dažādu kanālu izmantošanas biežumu. Galvenais secinājums, ka novada iedzīvotāji visbiežāk izmanto nacionālos TV – bieži vai ļoti bieži tos skatās 63,6% aptaujas dalībnieku, un radio kanālus, ko atzīmējuši kā bieži vai ļoti bieži izmantotu informācijas kanālu teju 58% respondentu. Tik pat svarīgi kanāli ir nacionālie interneta ziņu portāli (Delfi, Tvnet) – 65% aptaujas dalībnieku tos izmanto bieži vai ļoti bieži,

platforma Facebook (69,5%) un pašvaldību informatīvie izdevumi (bieži un ļoti bieži izmanto gandrīz 53% respondentu).

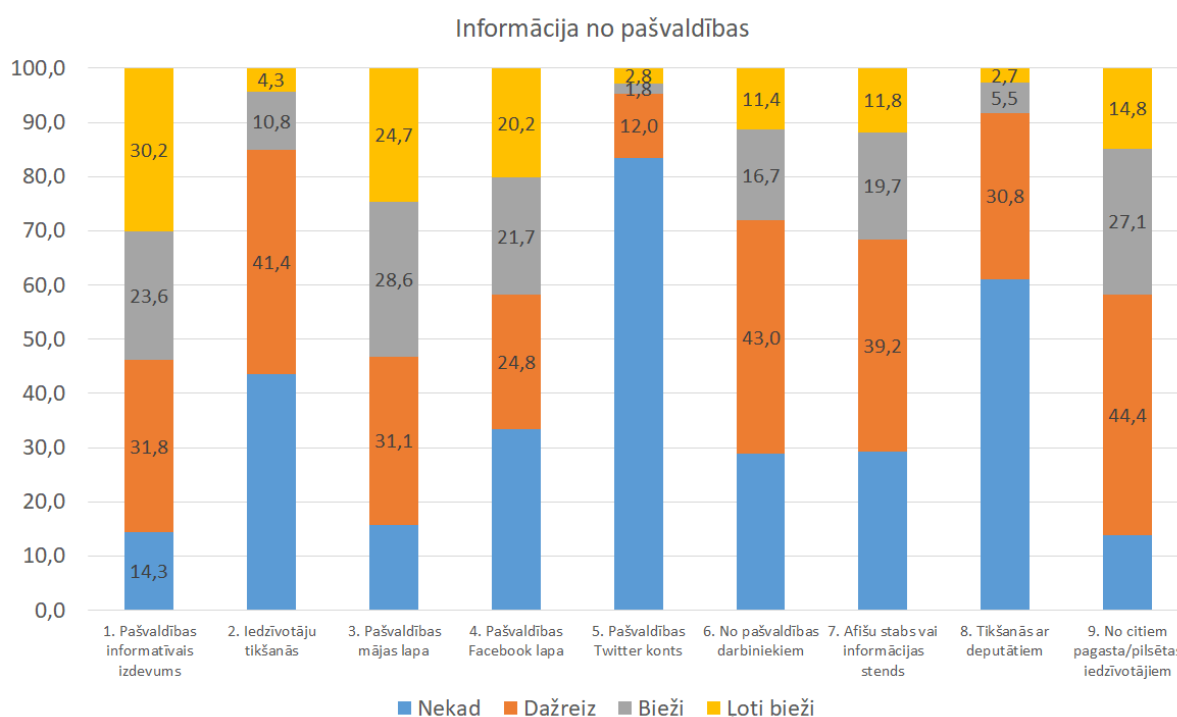
Salīdzinoši viszemākais izmantojuma rādītājs ir kanālam Twitter, kuru nekad neizmanto 71,4% respondentu, savukārt bieži vai ļoti bieži to izmanto 13,8% aptaujas dalībnieku.

11.attēls.

Savukārt vērtējot informācijas saņemšanas biežumu no pašvaldības pa noteiktiem kanāliem, līderos izvirzās pašvaldības informatīvais izdevums, ko bieži vai ļoti bieži izmanto teju 54% respondentu un pašvaldības mājas lapa, ko informācijas saņemšanai izmanto 53% respondentu. Visretāk sev svarīgu informāciju no pašvaldības respondenti saņem pašvaldības Twitter kontā – 83,4% respondentu teikuši, ka šajā kanālā nekad nesaņem un tikšanās laikā ar deputātiem (61% nekad nesaņem sev svarīgu informāciju). Vairāk skatīt 12.attēlā.

12.attēls.

Fokusgrupu diskusiju rezultāti

Šajā nodaļā ir izklāstīti četru novadu (Rūjienas, Burtnieku, Mazsalacas, Kocēnu) iedzīvotāju fokusgrupu diskusijās iegūtie rezultāti. Tie tiek aprakstīti apkopotā veidā.

Rezultāti tiek aprakstīti pa šādām kategorijām: (1) pirmā doma par apvienošanos; (2) sapratne par reformas ietekmi uz ikdienas dzīvi; (3) Bažas un uztraukums par apvienošanos; (4) saskatītās iespējas; (5) vajadzīgais, lai adaptētos jaunajos apstākļos.

Pirmā doma par apvienošanos

Visas fokusgrupas pētnieki sāka ar jautājumu, kas ir pirmā doma, kas nāk prātā, domājot par konkrētā novada apvienošanos ar Valmieras pilsētu. Jāatzīmē, ka visu aptaujāto novadu iedzīvotāju atbildes var iedalīt divos lielos blokos. Pirmais raksturo cilvēkus ar ļoti konkrētu negatīvu sajūtu un asociācijām, savukārt otrā grupa vēsta par situāciju, kas jau reiz ir bijusi, un viņu apziņā tas nav nekas jauns.

Ja vērtē atbildes par katru novadu atsevišķi, tad ar īpaši negatīvu nostāju izceļas Rūjienas novads, kura pārstāvji jau pašā diskusijas sākumā ļoti emocionāli vēstīja par savu attieksmi pret šo plānu. Tā, piemēram, viens no fokusgrupas dalībniekiem, atbildot uz šo jautājumu, izsaucās “NĒ” (dalībnieks M), savukārt cits dalībnieks jau konkrēti norādīja uz asociācijām ar PSRS laiku, kad bija nevis lēmējvara, bet izpildvara.

Dalībnieks F saka: *“Nāk prātā ir salīdzinājums par PSRS. Teorētiski skaitās, ka ir lemtspēja, bet nav. Pēc rajona padomēm pirmo reizi pilsētai ir lemtspēja principā.(..)Tagad paliks tikai izpildvara...(..)nezinu kur pie kādas apvienošanas, tai vietā kur pazūd kaut kāda lēmējvara, ka tur paliek kaut kas labāk. ”*

Savukārt citi dalībnieki pauda asociācijas, kas saistītas ar priekšstatiem, ka Rūjiena kļūs par nomali, ka naudas būs mazāk, ka tagad Rūjienas vērtību centrā ir cilvēks, taču pēc apvienošanās cilvēks varētu pazust kā vērtība.

*“Man liekas, ka ļoti strauji mainīsies pilsētas vērtība. **Rūjienā vērtība ir cilvēks, savukārt tādā Valmierā tu esi tāda maza, maza pelīte, tu nekas neesi. Strādājot jaunatnes jomā mēs zinām, cik daudz mēs varam Rūjienā izdarīt, jo mēs esam šeit visi cilvēki un jaunieši iet un dara. Savukārt, pēc pieredzes to, kas notiek Valmierā jaunatnes jomā, tā ir ļoti grūta, smaga mašīnērija,**”* saka dalībnieks E.

Šo domu papildina arī citi dalībnieki, kas norāda, ka pēc pēdējās reformas bija vērojama pozitīva tendence cilvēkiem atgriezties Rūjienā. Jauno reformu viņi redz kā plānu, kas sabojā jau esošu, labi darbojošos sistēmu. Līdz ar to liela daļa neredz, ka šī reforma nesīs kādus pozitīvus rezultātus. Vēl jo vairāk tāpēc, ka daļa grupas dalībnieku šo reformu redz kā politisku cīņu, kurā nav nekāda sakara ar iedzīvotāju interesēm. Un tas savukārt mazina lokālpatriotismu, jo vairs nebūs sajūtas, ka nauda, kas ienāk pašvaldības kasē caur iedzīvotāju deklarēšanos reģionos, tiek tērēta arī vietējām vajadzībām.

Rūjienas grupā dalībnieks F to skaidro šādi: *“...es godīguma un patriotisma pēc pārdeklarējos Rūjienā, man nav svarīgi vai es to koriģēju, vai kāds cits, bet es ar prieku maksāju Rūjienai šos nodokļus, jo es saņemu tos atpakaļ. **Pēc šīs apvienošanās tad šī patriotisma lieta man zudīs, to es uzreiz varu pateikt.**”*

Vēl viena tendence, kas novērota iedzīvotāju diskusijās, ir asociācija, ka Valmieras pilsēta ir mazākais ļaunums, no kā bija jāizvēlas. Tā Rūjienas grupā vairums dalībnieku vienojās, ka labāk apvienoties ar Valmieru, nevis Valku. To apliecina dalībnieka I teiktais: *“Man doma ir -*

Paldies Dievam, ka ne Valkai pievienoja.” Un tajā pašā laikā šis pats dalībnieks norādīja, ka kopumā viņam reformas asociējas ar likvidāciju, jo pieredze rāda, ka līdz ko notiek reforma, tā kaut kas tiek arī likvidēts.

Nedaudz atšķirīgu noskaņojumu varēja novērot **Burtnieku iedzīvotāju** fokusgrupas diskusijā, kur lielākā daļa norādīja, ka pirmās asociācijas saistītas ar bijušo Valmieras rajonu, un tas nebūtu nekas jauns. Noskaņojumu raksturo dalībnieka B teiktais: *“Jā, man arī tās domas par to, ka būs atkal kā manā bērnbā, kad bija Valmieras rajons ar lielo, skaisto zīmi, braucot no Rīgas.”* Un arī dalībnieks A norāda uz to, ka būtiska nevis sadrumstalotība, bet kopējā Vidzemes kā reģiona identitāte.

Viņš skaidro: *“..man tā ir atgriešanās pie tā, kas mēs jau bijām, jo pirms tam gandrīz mākslīgi tika uztaisīts, ka tiešām visi, kas jūs esat laukos, atvainojos par rupjību, esat pāķi, ja. Tā identitāte un mazais ciems, kura karogu tu nes ir viens. Bet tas lielais kopums, lielā reģiona identitāte - tas, ka mēs esam Ziemeļvidzeme, nevis dalīta pa maziem ciemiem.”*

Taču tajā pašā laikā arī Burtnieku novada iedzīvotāju diskusijas dalībnieki pauda bažas par reformas jēgu tieši no finansiālā aspekta, paužot nesapratni, cik ekonomiski pamatots ir šis process, kā arī izskanēja, ka tos attālākos novadus neviens neaizstāvēs. To apliecina dalībnieka D teiktais: *“...neizpratne, kas būs ar lielo pilsētu - vai viņai būs atsevišķs budžets. To es vēl neesmu sapratusi, bet ja tas būs kopējs budžets, tad man tā pirmā doma ir tāda, ka tiem, kas dzīvos tālāk no centra, vispār nebūs nekādu pakalpojumu. Viņi tikai saka, ka būs ,taču es domāju, ka nekā nebūs.”*

Un aktualizējās arī jautājums par to, vai tiešām ir jēga šīm pārmaiņām, jo tikai tagad 10 gadus pēc iepriekšējās reformas cilvēki sāk pieņemt Burtnieku novadu. Turklāt arī šajā diskusijā dalībnieki norāda uz identitātes zaudēšanas risku: *“..zudīs šī te lauku, mazo pagastu identitāte. Novadā tiek tomēr atbalstīt šie mazie pagastiņi, bet lielākā novadā, teritorijā domāju, ka mazie pagasti tiks aizmirsti.”* (dalībnieks F).

Taču kāds no dalībniekiem uzsvēra arī pozitīvu asociāciju, kas saistīta ar to, ka pēdējos gados Burtnieku novadā nepārtraukti notiek cīņa par varu, kas rezultējas biežā pašvaldības vadības maiņā.

Tāpēc dalībnieks A saka: *“..mūsu politiskie kundziņi beidzot tiks nogāzti. Jo manā skatījumā, šos gadus, kamēr esam bijuši neatkarīgs novads, mums ir bijis ļoti vājš vadības kapitāls. Tie*

cilvēki, kas ir ievēlēti savās vietās, viņi nav spējīgi pildīt adekvātā līmenī šos te pienākumus. Un es domāju, ka šādi te vienā, lielā reģionā, būs mums spēcīgāki līderi.”

Līdzīgi kā Burtnieku arī **Kocēnu novada fokusgrupu dalībnieki** atsaucās uz to, ka ir bijusi apvienība ar Valmieras pilsētu un vairāki no iedzīvotājiem norādīja, ka tas ir loģisks scenārijs, ka Kocēni saplūst ar Valmieras pilsētu. Dalībnieks D saka: *“Kocēnu centrs savā ziņā ir Valmieras priekšpilsēta, viena liela daļa Kocēnu centra iedzīvotāji brauc pārgulēt šeit, bet strādāt uz Valmieru.” Šo ideju papildina kāds cits dalībnieks, kurš saka (Dalībnieks B): “Jābūt jau reālistiskiem, ja mēs ņemam pašu Kocēnu ciematu, tad diez vai atradīsies cilvēki, kuri mazāk kā trīs reizes nedēļā ir Valmierā.”*

Vēl kāds dalībnieks norāda: *“...sajūta, ka Kocēni jau te tā ka pieplūst klāt tai Valmierai. Tas arī ir viss, ko es varu pateikt. Vienkārši pieliks klāt.”* No vienas puses šī dalībnieka teikto var tulkot kā loģisku secinājumu, ka Kocēnu novads un Valmieras pilsēta ir vienota teritorija, bet no otras puses teiktajā, ka Kocēnus vienkārši pieliks klāt, manāma doma, ka teritorijas nevis apvienojas, bet notiek vienkārši pievienošana. Un šo domu apstiprina kāda cita šīs diskusijas dalībnieka teiktais (dalībnieks H): *“Nevis apvienojas, bet pievieno. Jo ja apvienojas, tad tas būtu tā, ka visi būtu līdzīgi.. (..)Arī pēc tam to varēs redzēt, ka nevis apvienojamies, bet pievienojamies, jo ja ņem vēlēšanas, tad jau mēs saprotam, ka ir maza iespējamība ievēlēt pat ne no Kocēniem, varam par piemēru ņemt arī Mazsalacu, vai kādu citu novadu.”*

Līdz ar to no teiktā var secināts, ka cilvēkiem ir sajūta, ka šajā procesā vieni ir ietekmīgāki par citiem, kas rada asimetrisku situāciju iespējā ietekmēt lēmumus.

Un arī Kocēnu diskusijā izskanēja skaidra pārliedība, ka mazākie novadi šajā apvienošanā tiks pastumti malā. Salīdzinoši mazāk bažu ir par pašu Kocēnu pozīciju, jo iedzīvotāji pārliedināti, ka Kocēni ir stipri, taču bažas izskan par attālākajiem novadiem un to pagastiem.

Dalībnieks F: *“..tie mazākie tiks pastumti malā. Vismaz tāda tā sajūta ir. (..)Kocēni ir stipri paši par sevi. Un tos mazos jau neviens negrib, jo no trīs nabagiem viens bagāts nav iznācis. Un ja pievienos Valmierai, tad nezinu vai Valmiera pievērsīs uzmanību apkārtējiem.”*

Arī **Mazsalacas diskusiju grupā** izkristalizējās līdzīgas pirmās asociācijas kā Burtniekos un Kocēnos - iedzīvotāji pauda pārliedību, ka šāds formējums jau ir bijis, turklāt lielākā daļa dalībnieku piekrita kolēģa C teiktajam, ka Valmieras apvienošanās ar Mazsalacu ir loģiska. *“..liekas, ka Mazsalacas novads pie Valmieras ir ļoti loģiski un arī kādreiz arī ir bijis, piemēram, kad es vēl gāju skolā, visa Vecate skaitījās piederīga Mazsalacai, tad pēkšņi bija*

citādāk. Tā loģika tur ir visai liela tajā visā, bet, nu, kāda būs tā realizācija ir diez gan daudz neskaidrību, jo pagaidām tāda sajūta, ka vienkārši iet atpakaļ uz rajonu,” stāsta dalībnieks C.

Tas, kas Mazsalacas diskusijas dalībnieku pirmo iespaidu par apvienošanu ar Valmieru atšķir no citu novadu fokusgrupu dalībniekiem, ir lielākas cerības, ka pēc apvienošanās cilvēkam būs lielāka vērtība, ka būs iespējama straujāka attīstība. Uz to norāda dalībnieka B teiktais: *“(..)es arī domāju, ka būs tikai labāk, pozitīvāk un es ceru un domāju, ka mūs vairāk sadzirdēs, ka kāds no malas labāk redzēs, kas mums pietrūkst, jo vietējie to neredz, vietējā pašvaldība negrib ieklausīties.”* Turklāt šī sajūta, ka apvienošana varētu atrisināt dažādas iestrēgušas problēmas, atkārtojas visas diskusijas laikā.

Protams, arī Mazsalacas iedzīvotājiem ir bažas, kas saistītas ar pašvaldību darbinieku darba vietām, ar to, kā tieši reforma notiks, turklāt pirmā sajūta ir tāda, ka novads būs liels un vadība tālu. Pastāv neskaidrība, vai cilvēkiem būs darbs, taču pirmajās asociācijās izskan vairāk cerības, ka būs labāk.

Sapratne par reformas ietekmi uz ikdienas dzīvi

Analizējot fokusgrupu dalībnieku atbildes uz jautājumu, kas saistīts ar izpratnes novērtējumu par to, kā tieši ATR ietekmēs iedzīvotājus, novērots, ka ir daudz pieņēmumu par to, kā lietas varētu notikt, taču izkristalizējas arī atziņa, ka cilvēki nesaprot, kas un kā notiks un ka tieši tas ir iemesls daudzajām spekulācijām un negatīvajām emocijām.

Piemēram, Rūjienas fokusgrupā daļa dalībnieku atzina, ka iespējams, nekas daudz viņu ikdienas dzīvē nemainīsies, ka tos pašus pakalpojumus, ko saņēma iepriekš savā dzīves vietā, pašvaldība turpinās nodrošināt arī turpmāk.

To apliecina Rūjienas fokusgrupas dalībnieka L teiktais: *“Jebkurā gadījumā mūsu ikdienā liela atšķirība dzīvē daudziem nebūs, jo iedzīvotāju skaits tuvāko desmit gadu laikā samazināsies, tas ir jāapzinās mums visiem.”* Tāpat vēl kāds dalībnieks norāda: *“Es domāju, ka šo (N) gadu laikā, cik man atlikuši līdz pensijai, nekas dziži nemainīsies. Skola, es domāju, ka būs Rūjienā. Kāda tā būs, tas gan ir jautājums. Darbs mums būs.”* (Dalībnieks B). Un vēl kāds dalībnieks atzina, ka viņa dzīvē nekas nemainīsies, jo jau šobrīd dzīvesbiedrs brauc strādāt uz Valmieru.

Taču vairums norāda uz dažādiem pieņēmumiem, kas varētu mainīties. Starp satraucošākajiem ir pārliecība, ka no reģioniem pazudīs cilvēki, ka to skaits varētu samazināties. Tāpat Rūjienas grupā ir bažas par to, ka kopiena, lai arī saglabāsies, nezina, vai varēs apmierināt savas

vajadzības.”*Komūna jau paliks, tikai tā komūna vienmēr ir izvirzījusi kādu, kurš vairāk vai mazāk pārstāv. Ja kāds nāk, tad arī par komūnas kaut kādām lietām kaut ko paprasa. Tagad būs tā, pēc šīs reformas šeit būs tikai izpildvara un tev jau vairs nebūs šeit kam prasīt,*” saka dalībnieks F.

Un tieši Rūjienas grupas pārstāvji atšķirībā no citām grupām sprieda, ka šī apvienošanās pašai Valmierai nesīs zaudējumus. Šo aspektu izceļ dalībnieks M: “*Kas vispār ir ieguvumi, kas tieši tas ir? Arī Valmiera elš un pūš, vai tad viņiem šo visu vajag, viņiem arī tīri labi gāja, bet tagad vēl mēs te pendelēsīsimies no pakaļas.*”

Burtnieku novadā spriežot par to, ko iedzīvotāji saprot par šo reformu, vienojās, ka sapratne par notiekošo ir zema. Tika izteikti minējumi, ka, iespējams, viņiem kā iedzīvotājiem nekas nemainīsies, iespējams, mainīsies tikai pasta adrese, tomēr tika norādīts, ka reforma varētu būt saistīta ar lieliem izdevumiem un ka jau šobrīd klīst baumas, ka iesātie plāni attiecībā uz ceļu remontiem tiek “nogriezti”, līdz ar to ir bažas par nomalēm un to ceļu kvalitāti.

Dalībnieks F saka: “*Saprotu to, ka tam parastajam cilvēkam nemainīsies nekas. Nu, tā kā viņš dzīvoja, tā viņš dzīvos arī turpmāk. (..) bet no tā jau nekas nemainās, vai mēs dzīvojam Burtnieku novadā vai mēs tagad dzīvosim Valmieras novadā. Cilvēki jau tāpatās ies tur, kur vajadzēs.*” Vēl kāds dalībnieks papildina sakot, ka jau šobrīd viss notiek Valmierā: “*Mums viss ir Valmierā. Te nekas nav - degviela, nauda. Kad naudas nav, tu arī netiec no Burtniekiem.*” (Dalībnieks C)

Viedokļi dalījās diskusijā par to, cik svarīga ir Burtnieku novada pārstāvniecība jaunajā novada domes sastāvā. Vieni norāda, ka nemaz nav slikti, ka virsroku ņem Valmieras pilsēta, taču citi atkal bažijas, ka tieši tādēļ, ka neviens nepārstāvēs Burtniekus jaunajā novadā, negatīvi ietekmēs teritoriju.

Dalībnieks A: “*..tas, kurš Valmieras būs galva, arī pie mums būs līderis. Ja pieņemam situāciju, ka Baika kungs uzvar vēlēšanās, tad arī viņš mums visiem ir priekšnieks. Protams, tas balsu skaits Valmierā būs lielāks. Nu, neviens no mūsu mazo ciemu priekšsēdētājiem tur netiks pie teikšanas, bet manā skatījumā tas nav nekas slikts.*”

Dalībnieks E: “*..bet tieši to jau vajaga - lai ir tie savi pārstāvji, kas aiznes to mesidžu, kas tad tur ir vajadzīgs, jo neviens jau cits tam Baikam nepateiks. (..)Bet tagad mēs būsim viens reģions un, cik tie deputāti būs, tik būs un cik tās balsis no mūsu novada tiks aiznestas uz turieni, tad tāds arī būs rezultāts.*”

Analizējot **Kocēnu novada iedzīvotāju fokusgrupas** sapratnes pašnovērtējumu, jāsecina, ka vairums dalībnieku uzskata, ka maz saprot par šo reformu. Daļa dalībnieku pat atzina, ka neko nesaprot. Situāciju raksturo dalībnieks F: *“Tās informācijas ir tik cik viņas ir. Līdz ar to arī viedokļu ir vairāk kā vajag, jo nekas nav skaidrs. Tikai minējumi.”* Turklāt dalībnieki sprieda par to, ka mulsinošākais ir tas, ka arī pašvaldības neko skaidri nezina un neskaidro iedzīvotājiem.

Tomēr Kocēnos bija daļa dalībnieku, kuri uzskata, ka reforma notiek ķekša pēc, jo kamēr nefunkcionēs pārvaldība divos līmeņos, tikmēr nav gaidāms pozitīvs rezultāts. Vēl cits dalībnieks, papildot kolēģi, norādīja: *“Tā jau ir cīņa ar sekām, piemēram, tā pagājušā reforma, to, ka izveidoja, nu labi, bija jau arī kaut kādi normāli novadi, bet bija arī mazi, kuri nevarēja paši par sevi pastāvēt, viņiem visiem jau funkcijas ir vienas un tās pašas, atšķiras tikai resursi. Reāli kaut kas jālabo bija, tāpēc arī darīja,”* norāda dalībnieks H.

Mazsalcas diskusijā arī izskanēja, ka sapratnei pietrūkst skaidrības, tomēr tas netraucē cerīgi skatīties nākotnē.

To apliecina arī dalībnieka A paustais: *“..tas būs kaut kas tāds mūsdienīgi plašāks.. (..)ak vai, cik ļoti gribētos, lai vairāk tiktu novērtēts cilvēks kā tāds, kas man šobrīd pietrūkst.”*

Vēl kāds cits dalībnieks Mazsalacas grupā runāja par to, ka šobrīd valda konkurence starp pilsētām un novadiem, kas sekmē attīstību. Dalībnieks E saka: *“..līdz šim starp pilsētām, starp novadiem ir bijusi tāda kā konkurence savā starpā kaut ko parādīt, un varbūt tas ir arī labi, tas mums liek attīstīties, ja mēs cenšamies viens otru kaut kā pārspēt vai tamlīdzīgi. Viennozīmīgi, manuprāt, tiešām nekas sliktāks nebūs, attīstīsimies un viss notiksies.”*

Bažas un uztraukums par apvienošanas

Vērtējot fokusgrupu dalībnieku bažas un satraukumu par apvienošanas ar Valmieras pilsētu, vairumā gadījumu kā prioritārais arguments izvirzās identitātes saglabāšanas jautājums. Šī baža tika izcelta pilnīgi visās fokusgrupās. Tāpat liels satraukums valda par to, vai izdodies saglabāt tās vērtības un prakses, kas ir iedzīvinātas un iedibinātas daudzu gadu gaitā pie tā mērķtiecīgi strādājot.

Piemēram, Rūjienas novada iedzīvotāju fokusgrupā izskanēja konkrēts viedoklis, kas mudina domāt, ka cilvēki uzskata, ka caur ATR tiks izjaukta vietējā kopiena, apdraudēta tās pastāvēšana: *“Ir tā sajūta, ka mēs jau esam tikuši uz kājām, mums bija forša komūna, visi vien otru vairāk vai mazāk zinām, daudz jau kopā esam darījuši. Te ir forši, esam pielāgojušies un adaptējušies iepriekšējai reformai, tikuši uz kājām, ejam uz priekšu. Kam mēs traucējam, ka mums labi iet?”* (Dalībnieks M).

Tāpat cilvēki pauda bažas par to, ka Valmieras un Rūjienas vērtības varētu nesakrist, kas arī atspoguļojās jautājumā par asociācijām, kur cilvēki pauda sajūta, ka Rūjienā cilvēks ir vērtība, taču Valmierā iespējams nav. *“Iespējams, ka Valmierai ir svarīgas tās lietas, kuras mums ir svarīgas, un tad tā liekas, vai mēs spēsim saprast to vienoto domu. Viņiem varbūt cilvēks ir mazāk svarīgs, mums tas cilvēks kas šeit dzīvo ir dārgākais,”* (tā dalībnieks K).

Taču tajā pašā laikā cilvēki bažijas par ļoti praktiskiem jautājumiem, piemēram, vai izglītības iestādes saglabāsies, vai nepasliktināsies ceļu infrastruktūras stāvoklis, vai cilvēki nezaudēs darbu, vai nepasliktināsies drošības situācija, vai visi lēmumi jaunā novada līmenī netiks vērtēti tikai pamatojoties uz ekonomisko izdevīgumu.

Piemēram, Rūjienas grupā cilvēki bažijas par to, vai Valmiera saglabās pieaugušo neformālo izglītību, kas gadu gaitā stiprinājusies. *“Mana baža ir par to vai mēs spēsim saglabāt, kā mums ir šī te pieaugušo neformālā izglītība. Kā būs lielākā pilsētā, kāds būs viņu skatījums uz to vai mums ir nepieciešama neformālas izglītības iestāde,”* norāda dalībnieks H.

Rūjienas fokusgrupas dalībnieks F: *“Pašreizējais Valmieras līderis, viņš ir ekonomists, viņš saredz šos te ekonomiskos ieguvumus, bet ja mēs skatāmies visur tikai uz ekonomiskiem ieguvumiem, tad mums ir vispār jāslēdzas ciet.”*

Savukārt **Burtnieku novada fokusgrupā** daļa dalībnieku norādīja, ka viņiem nav tādu lielu bažu tomēr bija vairāki iedzīvotāji, kuri norādīja uz to, ka bažijas par ceļu kvalitāti ziemā, par to, vai jaunais novads pareizi ieguldīs naudu infrastruktūrā, vai visa centrā nebūs tikai atbalsts sporta infrastruktūrai, bet uzmanību saņems arī kultūra. Tāpat cilvēki diskutēja, kā reforma ietekmēs Burtnieku novadā esošo māju apsaimniekošanu. Šobrīd uzņēmums, kas apsaimnieko mājas, dalībniekuprāt, ir piemēro ļoti augstas cenas.

Tāpat raizes saistītas ar izglītības iestādēm un jautājumu par to turpmāku pastāvēšanu, taču fokusgrupu dalībnieki arī atzīst, ka tas nav atkarīgs tikai no ATR, bet kopējā politiskā uzstādījuma valstī.

Īpašs aspekts diskusijās par bažām tika veltīts ģimenēm ar bērniem. Pirmkārt, diskusijas dalībnieki uztraucas, vai ziemā bērni no attālajiem pagasties slikto ceļu dēļ varēs nokļūt uz skolu. Dalībnieks D: *“..piemēram, kā tādā mazā pagastiņā bērniem jātiek ir uz skolu, tad viss tika sakārtots tā, lai tie ceļi tiktu iztīrīti, lai bērni tiek uz skolu, lai tiek uz darbu. Un tur tas pensionārs varbūt var pagaidīt, jo viņam nav jāiet uz skolu vai darbu.”*

Otrkārt, bažas saistītas ar atvieglojumiem, kas salīdzinājumā ar Valmieras līdzšinējo atbalstu, ir daudz labāks. Savā pieredzē dalās dalībnieks E: *“..dzīvojot tajā žoga vienā pusē un redzot, kas notiek otrā, es jau redzu, ka ir tās starpības. Ja pašlaik Burtnieku novads, piemēram, daudzbērnu ģimenēm sedz visu ēdināšanu, tad Valmiera sedz tikai kaut kādu daļu. Burtnieku novadā brīvpusdienas bērniem ir līdz 9.klasei, tad Valmierā ir līdz kaut kādai sestai. Tas ir milzīgs atspajds ģimenei. Tā kā tur varētu arī būt, ka būs zaudētāji. Man pašai ir trīs bērni un es to ļoti jūtu, zinot, cik bērnodārzā maksā ēdināšana, tas tiešām ir atspajds. Valmierā, kad visus saliks tajā katlā, tad nu tas noteikti mainīsies.”*

Mazsalacas fokusgrupā kā primāro bažu norādīja, ka ar viņiem par ATR neviens nesarunājas. Un viņi norāda, ka tas, iespējams, saistīts ar to, ka kvalitatīva saruna nenotiek nevienā līmenī, sākot ar ministriju.

Situāciju raksturo dalībnieka A teiktais: *“..ar mums jau neviens nesarunājas, es domāju, ka arī Valmierā līdz galam neviens nesarunājas ministriju līmeņos. Un viņām pašām nav skaidrības nekādas. Tas ir pirmais. Kamēr ministrijās šūposies viedokļi un domas un būs varbūt neizpratne lielā mērā par to praktisko dzīvi, par ko cilvēki bažojas, tikmēr tās bažas nekur nepazudīs.”* Šis dalībnieks arī norāda, ka ārkārtīgi svarīgi iniciēt sarunas. Dalībnieks A: *“..kā, piemēram, kā jūs tagad iniciējat, cenšaties tagad pētīt to iedzīvotāju viedokli..”*

Vēl daļa bažu ir saistītas ar to, ka pēc reformas nebūs viegli piekļūt lēmumu pieņēmējiem. To apliecina dalībnieka D teiktais: *“Tagad vismaz bija vietvara uz vietas, bet pēc tam būs pie Baika jābrauc.”* Citi diskusijas dalībnieki gan pauž pārliecību, ka uz vietas būs izpildvara, kurai beidzot būs jāstrādāt. Vēl kāds dalībnieks uztraucas par līdzīgu iespējamo problēmu kā citu novadu diskusiju grupās, ka gadījumā, ja neizdosies jaunajā novadā iebalsot kādu no Mazsalacas, tad arī pārstāvniecības nebūs.

Tāpat Mazsalacas diskusijas dalībnieki diskutēta par finansējuma jautājumu, kas saistīts ar pašreizējām novadu kredītsaistībām, kas ir atšķirīgi. Savu viedokli pauž dalībnieks A: *“Baža būs tad, kad saliks visu pagastu, pilsētu kredītus vienā maisā. un vajadzēs tos kredītus maksāt.”*

Šis viedoklis norāda uz bažām, ka visus kredītus saliekot kopā, par tiem maksās visu novadu iedzīvotāji, kas varētu samazināt izredzes uz dažādu jomu attīstību.

Lai arī Mazsalacas grupā izskan bažas par pašvaldību darbinieku perspektīvām, tomēr izskan, ka viņi var būt gan zaudētāji, gan ieguvēji. No vienas puses ir baža, ka cilvēki varētu zaudēt darbu, bet no otras puses ir cerība, ka cilvēki tiks pārvirzīti uz citām jomām, kā arī beidzot tiks pielīdzināts pašvaldības darbinieku atalgojums, jo šobrīd tas Mazsalacā esot salīdzinoši ļoti zems.

Kocēnos fokusgrupas dalībnieki bažījās par to, kādus izdevumus no viņiem personīgi prasīs reforma. Piemēram, vietējiem uzņēmējiem, mainoties adresei, būs jāmaina informācija uz etiķetēm, kas nozīmē drukas izmaksas. Vēl cita daļa norādīja, ka ir sajūta, ka viņiem personīgi nekas dzīvē nemainīsies. Tomēr līdzīgi kā citu novadu diskusijās, izskanēja bažas par pakalpojumu kvalitāti, īpaši ceļiem ziemas periodā. Un šajā grupā bažas pauda mājražotāji par to, vai arī lielajā novadā viņus izcels un pašvaldība sniegs atbalstu. Pašreiz Kocēnu pašvaldība šādu atbalstu sniedz.

Savukārt jautāti par globāla mēroga bažām par ATR, izkristalizējās sajūtas, ka cilvēki netic, ka reforma pati par sevi kaut ko atrisinās. Turklāt Kocēnu novada diskusiju grupa vairāk kā citas uztraucas par budžeta izlietojuma jautājumu, jo pēdējos gados Kocēnos budžets veidots ar pārpalikumu, lai varētu ieguldīt attīstībā, taču pēc apvienošanās nauda nonāks kopējā makā. Un ar šo aspektu arī saistīta pārliecība, ka lielākais ieguvējs ATR būs tieši Valmiera. Dalībnieks D: *“Kocēnu novads budžetu veido ar atlikumu, ja nemaldos, un katru gadu kādus 5% uzkrāju, lai varētu realizēt dažādus projektus. (..)šajā gadījumā apvienojoties, tā uzkrāta nauda jau nepaliks šai esošajai teritorijai.”*

Kāds cits dalībnieks papildinot saka: *“Bet man atkal tas, ko es jau teicu pašā sākumā, paskatāties kāds būs Valmieras novads un paskatāties uz kādu blakus novadu un minam trīs reizes, kurš izsitīs to naudu par labu sev.”* (Dalībnieks B)

Kocēnu novada diskusijas dalībniekus arī dara bažīgus tas, ka nav skaidras informācijas par plānoto pārvaldības sistēmu un struktūru. Dalībnieks B: *“Latvijā tiešām ir par daudz pašvaldību, ir arī tādas, kuras reāli nespēj eksistēt un nodrošināt visus pakalpojumus, tādā ziņā tas viss ir smuki. Jautājums ir kā tas fiziski notiks, kas pārdalīsies plānošanā, funkcijās un redzējumā kā tādā. “*

Līdzīgi kā Burtņiekos arī Kocēnos izskanēja bažas saistībā ar skolēniem. Šajā gadījumā dalībnieks norāda uz atšķirībām stipendiju apmēros starp Kocēniem un Valmieru. Skaidro dalībnieks G: *“Piemēram, tāda elementāra sadzīve, mums bērniem skolā ir stipendijas par labu darbu, Kocēni maksā labajiem 60 EUR par semestri, pavisam labajiem 100 EUR semestrī, bet Valmiera maksā tikai 30 EUR. Man ir aizdomas, ka turpmāk mans bērns saņems tikai tos 30 EUR, es nedomāju, ka Valmiera pielīdzināsies Kocēniem. Tas tāds sākums, bet bērniem ir svarīgi vai viņi saņem 60 vai 30 EUR stipendiju.”* Tāpat aktualizējās jautājums par skolēnu transportu, ko šobrīd pašvaldība nodrošina par brīvu.

Un tāpat kā citos novados, arī Kocēnu iedzīvotāji nobažījušies par savu identitāti. Dalībnieks E norāda: *“..baža ir nepazaudēt to savu sirdi, to savu kamoliņu neatdot Valmierai. Jo ja Valmiera sāks organizēt pasākumus, viņi to darīs tā, kā Valmiera to dara un Kocēnos vai apkārt, mums tas īsti neies pie sirds, jo mēs esam pieraduši, ka tas ir tā sirsnīgāk, ka iesaista mājražotājus.”* Vēl kāds dalībnieks izceļ ar sporta attīstību saistītos jautājumus, kur centrā ir līdz šim labi attīstīti sporta virzieni, kas līdz ar apvienošanu ir zem jautājuma zīmes. Un tas arī rada bažas par identitāti.

Vēl kāda baža saistīta ar pieejamību lēmumu pieņēmējiem. Kocēnos diskusijas dalībnieki ļoti aktīvi aizstāvēja viedokli, ka šobrīd viss ir vienkārši, ja ir problēma, iedzīvotāji sazinās ar vietējo pašvaldību un tā atrisina jautājumu. Savukārt pēc apvienošanās bažas, ka cilvēki nezinās, pie kā vērsties un ka novada pašvaldība varētu sniegt formālas, birokrātiskas atbildes. Kāds diskusijas dalībnieks arī norādīja, ka šobrīd pašvaldībā lielā mērā valda “blata” sajūta, un ka līdz ar ATR šī iespēja vērsties pa tiešo pie lēmumu pieņēmēja un saņemt pakalpojumu, vairs nebūs iespējama. Dalībnieks G: *“(..)Redziet, tās ir tādas nianšes, varbūt kāds to nevēlas atzīt, bet tā tas ir, un laukos īpaši tā tas ir, ka daudz kas notiek “pa blatam”. Un jā es arī esmu viens no tiem cilvēkiem, kuriem daudz kas notiek “pa blatam”, līdz ar to es jūtos kā zaudētāja.”* Savukārt cits dalībnieks pauž: *“Es to drīzāk negribu nosaukt “pa blatam”, bet mēs savā nelielā novadā to varam saukt par personīgo attieksmi, tas nav blats, bet gan personīgā pieeja.”* Tas liek domāt, ka novada iedzīvotāji ir raduši pie personiskas pieejas jautājumu risināšanā, kas rada bažas par nākotnes iespējām.

Nostāju raksturo arī dalībnieka A teiktais: *“Te jau sāka runāt par to ka nezinās kam pateikt, ja kaut kāda sāpe ir, bet novads vismaz reizi gadā taisa sapulces. (..)Viņi zina kam ,piemēram, ko vajag. Mums bērnu ir daudz, bet autobusa pieturas nebija. Uzrakstījām pašvaldībai, ka*

tagad ziemā, salā astoņi bērni stāv pieturā, kur pieturas nav. Vienā labā dienā ceļa daļa uzbūvēja pieturu. Vai tāda lielā teritorijā arī tas tā notiks? ”

Saskatītās iespējas

Foksgrupu dalībnieki jautāti par iespējamajiem apvienošanās ieguvumiem, pārsvarā ieguvus iedzīvotāji saista ar bērnu izaugsmes iespējām, jo Valmieras pilsēta paver durvis uz daudzveidīgāku un kvalitatīvāku interešu izglītību, kā arī kvalitatīvāku vispārējo izglītību.

Piemēram, Rūjienas diskusijas grupā cilvēki uzsvēra, ka Rūjiena ir laba vieta, kur bērniem augt un to, iespējams, novērtēs arī Valmieras novads pēc apvienošanās. *“Finansiāls ieguvums būs vecākiem, bet vairāk jau tas, ka nebūs tās dažādās pašvaldības. Jo tagad, ja esi no vienas pašvaldības, jāmaksā viena summa, no citas atkal dārgāk, tā tomēr būs viena sistēma,”* tā dalībnieks F.

Savukārt cits Rūjienas fokusgrupas dalībnieks uzsver, ka, lai jaunais novads efektīvi funkcionētu, izpildvarai būs jābūt prasmīgai, savukārt iedzīvotājiem - prasīgiem. Dalībnieks L: *“To ir ļoti svarīgi saglabāt, tās personīgās, tuvās attiecības un to var izdarīt. To var izdarīt Rūjienā, kā to nevar izdarīt kādā lielākā pilsētā. Tas pēc iespējas ir jāsaglabā, kā arī pēc iespējas, tas ir jādara zināms tiem cilvēkiem, kuri strādās šeit kā izpildvara. Tas no viņiem ir jāprasa. Viņiem, savukārt ir jābūt tik spējīgiem, lai spētu šīs te labās lietas saglabāt, uzturēt un attīstīt. Ja izpildvarā nav cilvēks spējīgs pateikt, ka mums šis ir jāsaglabā, jāuzlabo tas un tas, tad vienkārši ir jāpanāk šī cilvēka maiņa.”*

Savukārt vēl kāds cits dalībnieks uzsver, ka jau šobrīd savā jomā strādā ļoti aktīvi, lai pēc apvienošanās varētu turpināt strādāt: *“Jaunatnes jomā mēs jau esam tagad sākuši ļoti aktīvi un intensīvi iesaistīties uz darboties tā, lai tiklīdz būs jaunais novads mums jau būtu sava stratēģija, kā mēs strādājam,”* norāda dalībnieks E.

Burtnieku novada fokusgrupā, runājot par iespējām, atklājās šādi aspekti: cilvēki cer, ka līdz ar ATR sakārtosies saimnieciskie jautājumi. Iedzīvotāji izsaka cerības, ka katrs novads dos savu unikālo pienesumu un ka Valmiera novērtēs Burtnieku skaisto vidi, kam ir milzīgs tūrisma potenciāls. Tāpat jauniešu darba pārstāvji uzskata, ka Burtniekos ir spēcīgs jauniešu centrs, kur jau šobrīd attīstās arī pieaugušo neformālā izglītība, un ka Valmieras pilsēta to novērtēs. Tāpat ir sajūta, ka jaunais sasaukums varētu domāt par visu novadu, ne tikai centriem un ka iespējams, ieviešot centralizētu iepirkumu sistēmu, varētu uzlaboties pakalpojumu kvalitāte, piemēram, ceļu tīrīšanas darbi.

Dalībnieks G: *“..man liekas, ka arī tomēr tas novads būs lielāks, varbūt tiešām tie cilvēki, kas tā kā būs ievēlēti, ka viņiem būs tā domā - nu nevar nolaist to Valmieras novadu. Mēs esam stirpi un Valmiera jau tāda tomēr Latvijā pazīstama, tā kā ceru, ka viņi tomēr to kanti turēs. ka cilvēki arī redzēs, ja kaut kas nav labi un teiks. Tomēr ir prestižs, ka viņiem, tiem deputātiem, ir tas vārds jānes. Gan lieliem deputātiem, gan mazajiem.”*

Vēl pozitīvu nostāju pauda dalībnieks I: *“Es strādāju bibliotēkā. Nu, Valmiera kā metodiskais centrs mums bija, ir un visticamāk arī būs. Ar to viss ir kārtībā. Valmieras kolēģes kā komanda strādā vienkārši lieliski un tur varētu tikai skatīties un mācīties, un ņemt piemēru, un izmantot to savā bibliotēkā. Ko man gribētos - lai bibliotēka laukos paliek kultūras iestāde.”*

Mazsalacas novada fokusgrupā dalībnieki saskaņoja vairākas iespējas, ko varētu nest reforma. Pirmkārt, iedzīvotāji uzskata, ka, iespējams, būs lielāka aizmugure, līdz ar to arī lielākas attīstības iespējas. Otrkārt, iedzīvotāji domā, ka jaunā novada ietvaros vairāk uzmanības tiks pievērsts jauniešiem un ģimenēm ar bērniem. Dalībnieks B: *“Ka nebūs tikai sociālā joma, nebūs tikai vecāka gadagājuma cilvēki, bet tiks arī padomāts turpmāk vairāk arī par jauniešiem. Lai arī viņiem šeit ir, ko darīt, jo pagaidām, nu, nav jauniešiem, ko darīt.”* Tāpat saistībā ar bērniem kā iespējamo prioritāti turpina dalībnieks C: *“...un tā ir vēl viena cerība - lielā pašvaldībā varēs atļauties rotaļlaukumu uztaisīt.”*

Treškārt, ka uzņēmējiem būs lielākas attīstības iespējas un ka lielākā novadā būs vieglāk pieņemt nepopulārus lēmumus. Stāsta dalībnieks B: *“Uzņēmējdarbība noteikti iegūs jaunu elpu. Arī tagad uzņēmēji min, ka viņiem no pašvaldības ir tieši nekāda atbalsta.”*

Savukārt Kocēnu novada iedzīvotāju diskusijā dalībnieki atklāj, ka saredz praktiskus ieguvumus no apvienošanās. Piemēram, šobrīd par peldbaseinu jāmaksā dārgāk nekā valmieriešiem, bērniem pēc apvienošanās varētu būt plašākas interešu izglītības iespējas, tāpat skolēniem iespēja braukt bez maksas Valmieras sabiedriskajā transportā, kā arī Valmieras pilsētas pašvaldība atstājusi labu iespaidu par sevi rūpēs par skolēniem Covid 19 laikā, piegādājot pusdienas uz mājām. Dalībnieks G: *“ Valmiera visiem skolēniem veda pusdienas klāt, bet Kocēnos kādu brīdi bija klusums, tad deva kaut kādas pārtikas pakas, tur bija atsevišķi noteikumi, bija jāiet pieteikties, tad vēl kaut kas. Tad gāja runas, ka nenāk un nepiesakās, bet pakas ir sataisītas, un kā lai sameklē, kam aizvest un vēl kaut ko. Bet te atkal tas stāsts, ka es kā kocēnietis esmu tik tuvu Valmierai, ka man ir ar ko salīdzināt.”*

Cilvēki kā maznozīmīgu faktu min iespējamo administratīvo resursu ietaupījumu. Dalībnieks H: *“Tīri tā teorētiski domājot, droši vien kaut kādi minimāli administratīvie resursi ietaupās tam pašam novadam kā tādām.”*

Vajadzīgais, lai adaptētos jaunajos apstākļos

Jautājumā par to, kas būtu vajadzīgs, lai varētu pieņemt ATR un jauno situāciju, visās grupās vairums atbilžu bija saistītas ar to, ka šobrīd ir akūts informācijas trūkums par to, kas, kādā veidā un kad notiks. Un, ka tieši neziņa ir tā, kas ģenerē emocijas un pieņēmumus, kas, iespējams, ir aplami un nepamatoti. Turklāt šis neziņas stāvoklis rada labu augsni bailēm no nezināmā un liek radīt negatīvus scenārijus.

Rūjienas grupā izskanēja šāds viedoklis (Dalībnieks H): *“Sākas spriedze par konkrētu iestāžu darbību. Ja būtu kaut kāda informācija, skaidrība, tas būtu daudz vienkāršāk. Ir nepatīkami, bet cilvēkam ir svarīgi zināt, lai viņš var plānot savu nākotni, bet šobrīd daudz neko nezina un arī tas rada spriedzi un pretestību.”* Savukārt dalībnieks K saka: *“Par cik ir tā lielā neziņa, īsti jau līdz galam nekas nav, ir tikai sākums, kuram vēl neredz galu. Tā neziņa visu laiku traucē, līdz ar to ir tā sajūta, ka kaut kādiem akmeņiem jau ir jānāk ārā.”*

Tajā pašā laikā dažās diskusijās izskanēja arī pārliecība, ka no pašiem iedzīvotājiem būs atkarīgs, vai izdosies saglabāt vietējo identitāti jaunajos apstākļos. Rūjienas grupā to apliecina dalībnieka L teiktais: *“Es Rūjienu jebkurā gadījumā uzskatīšu par mazo galvaspilsētu, tāpat kā līdz šim. Es uz šo skatos kā uz visai loģisku turpinājumu, un par tām visām lietām, kas saistās ar identitāti, dažādām kultūras, sporta aktivitātēm, tādām garīgām lietām, tas būs atkarīgs tikai no mums pašiem, kā spēcīgu šo vidi padarīt. Es esmu pārliecināts, ka mēs varēsim izdarīt to pašu labāko.”*

Burtnieku novada fokusgrupas dalībnieki bija lakoniski savās atziņās par to, kas ir vajadzīgs, lai pieņemtu jauno situāciju. Izskanēja, ka vissvarīgākā ir pozitīva domāšana. Dalībnieks F: *“...daudziem šīs pozitīvās domāšanas pietrūkst. Mēs kašķējamies tikai tāpēc, ka, nezinu, nav, ko darīt.”*

Vēl kāds dalībnieks diskusiju noslēdza ar vārdiem: *“...jo ātrāk mēs būsim zem tā lielā novada, jo labāk. Būsim godīgi, mēs tāpat esam guļamražoni - nekādas ražošanas mums nenotiek, nekādas fabrikas netiks uzceltas. Tapat sabiedriskais transports mums jau ir zem Valmieras. Nekas jau nemainās. Es domāju, jo ātrāk tiks tam cauri, jo labāk.”* (Dalībnieks A)

Savukārt **Mazsalacas diskusijas dalībnieki** norādīja, ka viņiem jauno situāciju palīdzētu pieņemt vairāk skaidrības, vairāk informācijas. Turklāt svarīgi, ka informācija nonāk pie iedzīvotājiem savlaicīgi. Dalībnieks B skaidro: *“Vēl par to vidusskolu runājot - takā, ja tu plāno savus bērnus sūtīt šeit, tad, lai nenotiek tā, ka pēdējā momentā pasaka, ka šeit vidusskola nebūs. Laicīgi paziņot un skaidrot.”*

Interesanti, ka tieši jautājumā par iespējamo adaptēšanos pārmaiņās, izskanējis aspekts par Valmieru kā mazāko ļaunumu, kas acīmredzami ir palīdzošs faktors pārmaiņu pieņemšanā. Dalībnieks D: *“Respektīvi, ja mēs būtu trāpījuši pie Rūjienas, es domāju, ka mums būtu dziļākas auzas. Tā kā provizoriski, mūs pie Valmieras pieslēdzoties, mazāks ļaunums skars.”*

Ja salīdzina **kocēniešu** viedokli par vajadzīgo, lai adaptētos jaunajos apstākļos ar citiem novadiem, tad tieši **Kocēnu diskusiju grupa** īpaši uzsvēra vajadzību pēc informācijas un sniedza ļoti kritisku atgriezenisko saiti ministrijas atbildīgajiem par reformas komunikāciju. Dalībnieks D: *“Man jau liekas, ka tajā ministrijā ir kādi komunikācijas speciālisti, tos visus jau sen vajadzēja atlaist. Padomājies cik laiks ir pagājis, tagad bija iespēja sagatavot kaut kādu komunikāciju ar cilvēkiem, vai tagad kaut kas vispār notiek? Tad vismaz Pūce braukāja pa novadiem un stāstīja, bet tagad kaut kas arī varēja reāli notikt. Septembris jau ir pagājis, atvaļinājumi beigušies, bet vai jūs esat kādu runu dzirdējuši.”*

Arī citi šīs grupas dalībnieki piekrita, ka ministrijas komunikācija ir ļoti formāla un vāja. Un, ka iztrūkst tās daļas, kurās iedzīvotājos klausās. Dalībnieks C: *“Jā, lai gūtu to atgriezenisko saiti.”*

SECINĀJUMI

1. Kopumā aptaujāto novadu iedzīvotāji atbalsta teritoriju apvienošanu (81,6% daļēji vai pilnībā atbalsta). Salīdzinoši viszemākais atbalsts teritoriju apvienošanai ir Kocēnu novada iedzīvotāju vidū. Visbiežāk atbildi “Pilnībā neatbalstu” snieguši aptaujātie Mazsalacas novadā, taču kopējais atbalsts apvienošanai ir augsts.
2. Trešdaļa aptaujāto atzīst, ka viņus reforma nesatrauc, savukārt divas trešdaļas aptaujāto atzīst, ka viņus nedaudz vai ļoti satrauc apvienošanās.

3. Visbiežāk atbildi “nemaz nesatrauc” snieguši iedzīvotāji Burtnieku, Beverīnas un Strenču novados.
4. Savukārt augsts satraukuma līmenis vērojams Kocēnu novada aptaujāto iedzīvotāju vidū. Līdz ar to var secināt, ka šajā novadā salīdzinoši ir zemāks atbalsts reformai un augstāks satraukuma līmenis salīdzinot ar citiem novadiem.
5. Respondenti visvairāk satraucas par diviem faktoriem – iedzīvotājiem būs grūtāk ietekmēt lēmumus par vietējām norisēm un doma, ka pasliktināsies infrastruktūras stāvoklis (ielu, ceļu, ēku). Salīdzinot ar citiem novadiem, tieši Kocēnu, Naukšēnu un Rūjienas iedzīvotāji pauduši satraukumu par vairākiem faktoriem.
6. Aptaujāto Kocēnu un Naukšēnu novada iedzīvotāju bažas ir saistītas ar turpmāku nespēju ietekmēt lēmumus par vietējām norisēm, ka šī reforma panāks to, ka vēl vairāk cilvēku pamet laukus, ka vieta zaudēs identitāti un tiks slēgtas skolas, pazudīs personiska pieeja pagasta/pilsētas iedzīvotājiem.
7. Rūjienā uzsver satraukumu par to, ka būs grūtāk ietekmēt lēmumus par lokālajām norisēm, ka vēl vairāk cilvēku aizbrauks no laukiem, pazudīs personiska pieeja pagasta/pilsētas iedzīvotājiem, pasliktināsies infrastruktūra, kritīsies sporta un aktīvās atpūtas infrastruktūras kvalitāte un apstāsies attīstība, kritīsies tūrisma un apskates infrastruktūras objektu kvalitāte un apstāsies attīstība.
8. Jautāti par jaunā novada priekšrocībām un iespējām, līderos izvirzās divi aspekti, ko respondenti saskata kā iespējas: uzņēmējiem būs lielākas attīstības iespējas un būs mazāki pašvaldības izdevumi/efektīvāka novada pārvalde.
9. Savukārt priekšrocību “Iedzīvotāji saņems kvalitatīvākus un daudzveidīgākus pašvaldības pakalpojumus” salīdzinoši augstāk novērtējušo aptaujas dalībnieki no Strenčiem un Burtniekiem, tādejādi norādot, ka drīzāk to saskata kā priekšrocību.
10. Vērtējot visu iespējamo priekšrocību novērtējumu novadu griezumā, jāatzīmē, ka salīdzinoši vairāk priekšrocību salīdzinājumā ar citiem novadiem, saskata aptaujas dalībnieki, kas pārstāv Strenču un Burtnieku novados.
11. Jautāti par to, cik bieži dažādus pakalpojumus iedzīvotāji šobrīd izmanto novada ietvaros, secināms, ka salīdzinoši augstāki rādītāji ir divu pakalpojumu grupām: ūdens apgādes un kanalizācijas, siltumapgādes pakalpojumi un izglītības pakalpojumi. Šajos aspektos aptaujas dalībnieki biežāk novērtējuši pakalpojuma izmantojumu ar vērtējumu “bieži” un “ļoti bieži”.
12. Vērtējot to, kādi pakalpojumi jau šobrīd visvairāk pietrūkst, visbiežāk visi respondenti atzīmējuši, ka trūkst bankas pakalpojumi, kas lielā mērā varētu attiekties uz bankomātu neesamību vai trūkumu novados.

13. Lūdzot novērtēt, kurus pakalpojumus būtu svarīgi saglabāt uz vietas novadā, kā vissvarīgākie ir novērtēti: ģimenes ārsta prakse; sabiedriskais transports; bērnudārzi, pamatskolas, vidusskolas; bibliotēkas, kultūras nama, muzeja saglabāšana.

14. Vērtējot rezultātus novadu griezumā, nav atrodamas būtiskas atšķirības starp respondentu novērtējumu dažādos novados. Vien izceļas Beverīna un Burtnieki, kā mazsvarīgu novērtējot vajadzību saglabāt uz vietas veco ļaužu pansionātu. Savukārt Rūjienas un Kocēnu novada iedzīvotājiem salīdzinoši biežāk liecies svarīgi saglabāt uz vietas pašvaldības policiju.

15. Dalībnieki tika aicināti atzīmēt, kurus pašvaldības sniegtos pakalpojumus viņi būtu gatavi saņemt attālināti. Analizējot datus kopumā, jāsecina, ka novadu iedzīvotāji demonstrē salīdzinoši augstu gatavību saņemt pakalpojumus attālināti.

16. Divi pakalpojumi, kurus iedzīvotāji retāk atzīmējuši ar gatavību tos saņemt attālināti: būvniecības un teritorijas plānošana un kapavietas piešķiršana un apbedīšanas atļauja.

17. Analizējot pa novadiem, var novērot, ka salīdzinoši retāk gatavība saņemt pakalpojumus attālināti ir Mazsalacas un Strenču, Kocēnu un Rūjienas novadu iedzīvotājiem, lai arī kopējie dati rāda, ka tehniskās iespējas saņemt pakalpojumus attālināti ir teju visiem pētījuma dalībniekiem.

18. Analizējot kopumā, visvairāk respondentu atzīmēja, ka nepieciešams saglabāt esošās pagastu/pilsētu pārvaldes, vairākkārt arī tika norādīts, ka vēlams tās saglabāt vismaz esošajā novada centrā. Starp pakalpojumiem, kurus būtu nepieciešams nodrošināt pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai, visbiežāk minēti sociālie, bāriņtiesas, kā arī dzimtsarakstu pakalpojumi.

19. Attiecībā uz izglītības iestāžu pārklājumu vairākas no atbildēm iezīmēja, ka lauku teritorijās izglītības nodrošinājums nav nepieciešams augstāk par sākumskolu vai pamatskolu.

20. Runājot par citiem pakalpojumiem, vairākkārt anketās ieskanējās bažas, kāda būs kārtība jaunajā novadā attiecībā uz dažādu atvieglojumu sniegšanu virknei iedzīvotāju grupu (daudzbērnu ģimenēm, skolēniem u.c.).

21. Rezultāti liecina vairāk nekā puse respondentu nekad nav piedalījušies lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajās apspriešanās.

22. Taču rezultāti rāda, ka iedzīvotāji lēmumu pieņemšanā piedalās salīdzinoši reti, tomēr uzskata, ka iedzīvotājiem ir jābūt iespējai piedalīties.

23. Kopumā šajā jautājumā visbiežāk ticis norādīts, ka iedzīvotāji piedalījušies novada attīstības plāna apspriešanā, teritorijas plānojuma apspriešanā. Dažos novados parādījās arī atbildes, ka iedzīvotāji piedalījušies sapulcēs par gaidāmo administratīvi teritoriālo

reformu. Virkne respondentu atzīmējuši, ka nav bijuši aicināti/ nav tikuši iesaistīti lēmumu pieņemšanā.

24. Respondentu atbildes arī liecina, ka iedzīvotāji uzskata, ka viņiem ir jābūt iespējai piedalīties lēmumu pieņemšanā, kas saistīti ar pašvaldības budžeta sadali un finansējuma piešķiršanu dažādām jomām.

25. Vērtējot iedzīvotāju gatavību iesaistīties aktivitātēs, lai jaunais novads būtu spēcīgs un efektīvs, lielākā daļa ir paudusi gatavību iesaistīties dažādos veidos.

26. Jautāti, ko respondentiem būtu svarīgi saglabāt pēc apvienošanās, teju visi atzīmējuši vajadzību saglabāt vietējos notikumus un svētkus.

27. Vērtējot rezultātus pa novadiem, var novērot, ka pirmsskolas izglītības iestādes atrašanās tuvāk mājām un sabiedriskais transports ir tās lietas, ko vienlīdz kā augstāko prioritāti norādījuši aptaujas dalībnieki pilnīgi visos novados.

28. Par administratīvo teritoriju simboliem visvairāk iestājas Rūjienas un Naukšēnu iedzīvotāji, taču arī pārējiem novadiem šis aspekts ir svarīgs.

29. Fokusgrupu diskusijas lielā mērā atspoguļo aptaujā iegūtos rezultātus, taču padziļināti vērtējot bažas, var secināt, ka cilvēkiem ir bail pazaudēt lokālo identitāti, spēju ietekmēt lēmumus un pazaudēt sajūtu, ka lokālā kopiena ir kaut kas īpašs.

30. Fokusgrupās dzirdētais liek būtiski pārvērtēt to, cik lielā mērā lēmumu pieņēmēji var paļauties uz medijos izskanējušajiem viedokļiem. Pētnieki gatavojoties diskusijām, vērtēja plašsaziņas līdzekļos izskanējušās novadu pozīcijas “par” un “pret”, un secināja, ka divos novados dalībnieku emocijas un teiktais pilnībā neatbilst tam, kādu pozīciju pauduši šo novadu viedokļu līderi medijos.

31. Fokusgrupās cilvēki ļoti skaidri norāda, ka lielā mērā nesaprot, kāpēc un kas notiek šīs reformas ietvaros. Viņi atzīst, ka visas atbildes par bažām, zaudētājiem, ieguvējiem un iespējām ir balstītas pieņēmumos un iepriekšējā pieredzē.

32. Novadu uzņēmēji fokusgrupās vairāk saskatīja iespējas, kas saistītas ar izaugsmi un paplašināšanos.

33. Lokālo NVO pārstāvji bieži ir nobažījušies, vai jaunais novads arī atbalstīs viņu aktivitātes. Nereti tieši tas, ka vietējās pašvaldības finansiāli atbalsta NVO liek uzdot jautājumu, vai finansējums būs arī pēc apvienošanās.

34. Cilvēkus saistībā ar apvienošanos ļoti satrauc, vai mazie un attālie pagasti netiks aizmirsti, un vai tajās teritorijās infrastruktūras stāvoklis nepasliktināsies vēl vairāk.

35. Fokusgrupās iegūtā informācija norāda uz dialoga trūkumu starp ministriju un pašvaldībām, un pašvaldību un iedzīvotājiem. Cilvēki gaida, kad ar viņiem sarunāsies nevis vienvirziena manierē: mēs atnācām, lai jūs pārliecinātu, bet ar divvirziena komunikācijas pieeju: mēs atnācām, lai jūsos klausītos un saprastu jūsu vajadzības.

36. Tā kā aptaujas rezultātos bija redzams, ka Kocēnu novada iedzīvotāji ir īpaši nobažījušies par apvienošanu, tad pētnieki fokusgrupā pievērsa šiem dalībniekiem īpašu uzmanību, lai saprastu iemeslus. Tieši šajā grupā bija liels uztraukums par personiskas pieejas zaudēšanu attiecībā ar pašvaldību, un ļoti spēcīga identificēšanās “mēs Kocēni” un “viņi Valmiera”. Un dominē viedoklis, ka Kocēni ir ļoti attīstījušies, daudz deklarēto iedzīvotāju un ikgadējais budžets ar pārpalikumu. Līdz ar to, apvienojoties, pozitīvā bilance pārvērtīsies negatīvā.

REKOMENDĀCIJAS

1. Tā kā pārsvarā gadījumu, cilvēkus uztrauc tas, ka viņi vairs nevarēs būt daļa no lēmumu pieņemšanas procesa, radīt tādu pārvaldības sistēmu, kurā katra pagasta ietvaros ir nodrošināta platforma lēmumu pieņemšanai par svarīgiem lokāliem dzīves kvalitātes aspektiem.
2. Jaunajā novadā izveidot un uzturēt ietekmes pušu (stakeholders) iesaistes modeli, kura centrā ir ne tikai vienvirziena iesaiste: aptaujas, bet arī divvirziena iesaiste: diskusijas, radošās ideju vētras, publiskās apspriešanas, līdzdalība konkrētu lēmumu pieņemšanā, kas tieši ietekmē konkrētas pilsētas vai pagasta iedzīvotājus, kā arī ietekmes pušu iesaistes modelis, kas ļauj patstāvīgi pagastu iedzīvotājiem pieņemt lēmumus par prioritārajām vajadzībām pagastā.
3. Reformas plānošanas un ieviešanas procesā svarīga kvalitatīva komunikācija ar visu apvienojamo teritoriju iedzīvotājiem. Cilvēkiem ir jāatbild uz jautājumiem, kas un kā tieši notiks. Svarīgi izskaidrot iecerēto pārvaldības modeli vēl tā tapšanas stadijā.
4. Ministrijai būtu aktīvāk jāskaidro esošā procesa statuss visiem Latvijas iedzīvotājiem, un kā tas ietekmē pašvaldību pašreizējo rīcību apvienošanās plānošanā un ieviešanā.
5. Pašvaldībām ir jāskaidro praktiski notiekošais process. Jau šobrīd aktīvāk jārunā ar novadu iedzīvotājiem, kurus apvienošanās ietekmēs.
6. Jaunā novada veidotājiem un lēmumu pieņēmējiem savos komunikācijas vēstījumos būtu jādod skaidrs signāls par lokālās identitātes saglabāšanu.
7. Tāpat visu apvienojamo novadu pašvaldību vadītājiem ir jābūt vienotiem savā komunikācijas vēstījumā par gaidāmo apvienošanu. Iedzīvotājus frustrē dažādu pašvaldības vadītāju atšķirīgie uzskati un to nodošana pa formālajiem un neformālajiem kanāliem.

INFORMĀCIJA PAR PĒTNIEKU GRUPU

Ieva Zaumane, Vidzemes augstskolas vieslektore un doktorante. Vada maģistra līmeņa kursu “Stratēģiska komunikācijas vadība” un maģistra darbu izstrādi tēmās, kas saistītas ar organizācijas iekšējās un ārējās komunikācijas problēmjaudājumiem. Šobrīd pati izstrādā doktora disertāciju “Iekšējās komunikācijas funkcijas stratēģiska vadīšana”, uzstājusies starptautiskās zinātniski pētnieciskās konferencēs. 17 gadus ilga praktiskā pieredze komunikācijas vadībā, dibinājusi konsultāciju uzņēmumu “Ieva Zaumane Systemic Change”, kā ietvaros konsultē organizāciju vadītājus iekšējās komunikācijas, pārmaiņu procesu un komunikācijas vadīšanā, kā arī nodrošina meistarklases un darbseminārus saistītus ar pārmaiņu vadīšanas jautājumiem.

Agnese Dāvidsone, PhD, ir Vidzemes Augstskolas asociētā profesore, Komunikācijas un mediju studiju virziena direktore un HESPI institūtā ievēlēta pētniece, Komunikācijas pētniecības apakšvirziena vadītāja. Iepriekš piedalījies Valmieras pilsētas pašvaldības mērķpētījuma īstenošanā par pacientu apmierinātību ar Valmieras slimnīcas pakalpojumiem un 2019.gadā īstenojamā pētījumā par Valmieras pilsētas pašvaldības gatavību ATR ieviešanai. A.Dāvidsonei ir Latvijas Zinātnes padomes eksperta statuss Plašsaziņas līdzekļu un komunikācijas zinātnes nozarē.

Vineta Silkāne, Dr.psych., Mg.math.ir Vidzemes Augstskolas asociētā profesore un Sociālo, ekonomisko un humanitāro pētījumu institūta pētniece. Eksperte kvantitatīvo pētījuma dizainu plānošanā un kvantitatīvo datu apstrādē un interpretācijā. V.Silkānei ir Latvijas Zinātnes padomes eksperta statuss psiholoģijas nozarē.

2. Pielikums

Fokusgrupu diskusiju protokols

Jautājumi:

1. Kas ir pirmā doma, dzirdot, ka jūsu pārstāvētais novads apvienojas ar Valmieru?
2. Ko Jūs saprotat par novadu apvienošanu?
3. Kas Jūs iepriecina/iedvesmo, domājot par novadu apvienošanu?
4. Kas Jūs dara bažīgu, domājot par novadu apvienošanu?
5. Kas, jūsuprāt, būs ieguvēji un zaudētāji šajā apvienošanā? Kāpēc?
6. Kā šī apvienošanās jūs skar personīgi? Kā tā skar nozari, ko pārstāvat?
7. Kas Jums ir vajadzīgs, lai adaptētos jaunajos apstākļos?
8. Kādas iespējas, Jūsuprāt, novadu apvienošanās varētu Jums sniegt?

Darba kārtība (kopējais laiks 2 stundas)

Laiks	Aktivitāte
15 min	Iepazīšanās, stāsts par pētījumu un tā mērķi, rezultātiem
1,5 h	Jautājumu sesija
15 min	Noslēgums, pateicība, atgriezeniskā saite